

Maironis

Pavasario balsai

Eilėraščiai

Skaitmeninta iš knygos:
Maironis. Pavasario balsai. Vilnius: Vaga, 1976.

ISBN 978-5-430-06048-0

Kūrinys suskaitmenintas vykdant ES struktūrinių fondų remiamą projektą „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas“, 2012
<http://mkp.emokykla.lt/ebiblioteka/>

UGDYMO
PLĖTOTĖS
CENTRAS

TURINYS

NEDAUGEL MŪSŲ	7
VILIJA (NERIS)	8
SUNKU GYVENTI	10
TAIP NIEKAS TAVĖS NEMYLĖS	12
VILNIUS	14
TRAKŲ PILIS	16
MIŠKAS ŪŽIA	18
* * * Tu girele, tu žalioji,	19
LIETUVIS IR GIRIA	20
PRAEITIS	21
OI NEVERK, MATUŠĖLE!	22
MANO GIMTINĖ	24
NUO BIRUTĖS KALNO	26
MINIJA	27
TAIP MAŽA PARAMOS	29
IŠNYKSIU KAIP DŪMAS	30
UOSIS IR ŽMOGUS	32
AUGO PUTINAS	35
JEI KADA PANČIAI NUKRIS	38
UŽTRAUKSME NAUJĄ GIESMĘ	40
NEBEUŽTVENKSI UPĖS	43
SAULEI TEKANT	45
PAVASARIS	46

MERGAITĖ	47
UŽMIGO ŽEMĖ	48
TUPI ŠARKA	49
TĖVYNĖS DAINOS	50
DAINA	52
DAINA	54
NEUŽMIRŠUOLĖ GĖLĖ	55
NENORIU SAPNŲ	56
KO SIEKIU IR ALKSTU	58
PASITIKĖJIMAS SAVIMI	60
KAS TAS PASLAPTIS SUPRASTŲ	62
SKAUSMO BALSAS	64
MANO MOKSLADRAUGIAMS	66
SPJAUKI, DRAUGUŽI, Į VISKĄ!	68
MILŽINŲ KAPAI	70
RŪTŲ VAINIKAS	73
TROŠKIMAI	74
RIGI KULM	75
AŠ NORĖČIAU PRIKELTI	77
ANT NEAPOLIO UŽTAKOS	79
VINTAS	82
KUR BĖGA ŠEŠUPĖ	85
EINA GARSAS	87
VAKARAS ANT EŽERO KETURIŲ KANTONŲ	89

SENATVĖ	92
JAUNOS DIENOS	94
POETA	96
SKURDŽIOJ VALANDOJ	98
MŪZOS PAVOJUJE	100
TAIP ATSILYGINTA	102
SAULEI LEIDŽIANTIS	104
AKYS	105
SONNET à VIKTOR HUGO	107
ŠATRIJOS KALNAS	108
DVI ŽVAIGŽDI	112
* * * Ne vienas metas, risčia prabėgęs,	113
DŽIOVININKĖ	114
LIŪDESYS	116
SMUIKUI GRIEŽIANT	118
POEZIJA	119
APSAUGOK, VIEŠPATIE!	121
AR AŠ KALTAS	123
SENELIO SKUNDAS	125
RUDENS DIENOS	127
ANT DRŪKŠĖS EŽERO	128
J. ST.	129
VILTIS	131
ČIČINSKAS	132
LIETUVA BRANGI	142

VASAROS NAKTYS	144
DUETAS	146
JŪRATĖ IR KASTYTIS	148
MEDVĖGALIO KALNAS	152
LIETUVA DIDŽIOJO KARO METU	156
NEVĖŽIS PER KARĄ	157
ALPIŲ VIRŠŪNĖS	159
VARPAI	161
PASKUTINIS AKORDAS	163
NUTRŪKO - NESUMEGSI	165
ŠIRDIS IR PROTAS	167
SUDIEU	169
SLENKA DEBESYS PILKOS	170
KOVOJ DĖL ŠVIESESNĖS ATEITIES	172
KAM ŠIRDIŲ DAVEI?	173
SUOLELIS MIŠKE	174
POETUI MIRUS	175
IŠ DANUTĖS AKIŲ	177
IŠVAŽIUOJANT	179
DYVITIS	181
UŽKEIKTAS SKAPIŠKIO VARPAS	185
ČAURA-PANČASIKA	189
KAI KAM	191
DAIŲ ŠVENTEI	195
ANT PUNĖS KALNO TIES NEMUNU	196

NUOLAT VERKŠLENANTIEMS

POLITIKAMS	200
*** Bažnyčioj gieda „aleliuja“;	202
DRAUGO LIŪDESYS	203
*** Išliksiu aš gyvas paveiksle tame	204
*** Seniai aš laikiu išsiilgęs,	205
SKAUSMO SKUNDAS	206
LAIŠKAI	207
VAKARO MINTYS	209

NEDAUGEL MŪSŲ

Nors mūsų, broliai, nedaugel yra,
Tačiau mes tvirti, jei riš vienybė;
Į darbą stokim vyras į vyrą:
Sujungtos rankos suteiks stiprybę.

Didžios nelaimės spaudžia tėvynę,
O priešas laukia jos prapuolimo,
Kapuose bočiai, kurie ją gynė,
Mes gi prislėgti nusiminimo.

Tačiau tėvynė dar nepražuvus;
Nušvis jos vėlei garbė spindėjus;
Nuslinks ta šmėkla, kaip ir nebuvus;
Saulutė džiugins vėl patekėjus.

Tai ko gi mūsų dvasia beliūsta,
Norint ne kartą širdį ir skausta?
Pabudę naktį varykim rūstą:
Dienos šviesesnės ateitis rausta.

1887

VILIJA (NERIS)

Iš Mickevičiaus versta

Vilija, mūsų upelių matutė,
Dugną tur aukso, o veidą kaip dangų;
Vandenis semia lietuvė sesutė,
Širdžia ir veidu skaistesnė už bangą.

Puikios, malonios pakalnės ties Kaunu.
Puošia jos tulpėmis Viliją srauną.
Myli lietuvę gražesnis jaunimas,
Negu kad rožių ir tulpių audimas.

Vilijai Kauno pakalnės per nieką:
Nemuno ieško ir žiedus palieka.
Liūdnai lietuvei ašarėlės byra,
Nes pamylėjo kito krašto vyrą.

Mylimą Nemuns, smarkiai apkabinęs,
Neša pro kalnus, per laukų platybes;
Glaudžia su meile prie šaltos krūtinės
Ir kartu skęsta į marių gilybes.

Tu save lygiai svetimam pašvęsi,

Brangią tėvučių apleidus šalelę,
Ir lyg tarp marių užmiršta paskęsi,
Bet dar liūdnesnė, Lietuvos mergele!

Širdį ir upę sunku suturėti:
Vilijai bėgti, mergaitei mylėti!..
Vilija skęsta į Nemuną mielą,
O bokšte liūdi mergužėlės siela.

1891

SUNKU GYVENTI

Sunku gyventi žmogui ant svieto;
Visur tik vargas, nelaimės vienos;
Nuo nuliūdimo, skaudaus ir kieta,
Tulže apkarto gražiausios dienos.

Lapus nuo medžių rudenio vėjas
Dar taip neblaško žiauriai į šalį,
Kaip daužo vargšą skausmas užėjęs,
Kad žmogus vietos rasti negali.

Lopšy mes verkiam, saulę išvydę;
Verkiame, meilės pančius pažinę;
Verkiam, nuo kelio tiesaus nuklydę;
Verkiame, karstą sau prisiminę.

Veltui, nugrėžęs akis atgali,
Tarp atminimų ieškai ramumo;
Nieks nuraminti tavęs negali
Nei išmatuoti širdies gilumo.

O Dieve didis ir Tėve brangus!
Pastiprink žmogų, silpną ir menką,
Taip sutvarkyta, kad vien tik dangus

Jo begaliniam norams užtenka.

1892

TAIP NIEKAS TAVĘS NEMYLĖS

Jau niekas tavęs taip giliai nemylės,
Kaip tavo nuliūdęs poeta!
Ar kas ir kančių tiek pakelti galės
Tiktai dėl tavęs, numylėta?

Kiek ašarų jam išriedėjo griaudžių,
Kieksyk kaip žvaigždė sidabrinė
Per kiauras naktis nesumerkė akių,
Kai uždegei jauną krūtinę!

Kas suteikė tau, numylėta graži,
Tą įstabią, slaptąją galią,
Kuria į dausas jojo dvasią neši;
Vėl dega jam norai atšalę!

Daug žemės puikių ir gražių dukterų
Jo širdį pavergti norėjo:
Dėl dainų-žiedų, dėl eilių įkvėptų
Ir auksą, ir vardą žadėjo.

Tau puikūs pečių neapsupo šilkai,
Tu proto netemdai gražybe, -
O tu tik viena širdies raktą radai

Skaisčia savo skausmo gilybe!

Bet jam tos negaila jaunystės giedros,
Kad skausmo širdis nesuprato;
Nes veidu žydros užtekėjai aušros,
Ir naują pasaulį jis mato.

Tada tai jo gema pirmoji giesmė,
Liūdnesnė už girių ošimą,
Nes švieti jaunam kaip aukštybių žvaigždė
Ir šventą neši įkvėpimą.

Pasklido giesmė po tą šalį toli,
Kur Nemuno vandenys bėga;
Pažino tave ir pamilo visi:
Ir rūmai, ir sodžių sermėga.

Poetams kitiems numylėta ranka
Iš laurų vainiką nupynė, –
Tu jį nors atmint ar atminsi kada?
Tu, jo numylėta tėvyne!

1892

VILNIUS

Prieš aušrą

Antai pažvelki! Tai Vilnius rūmais
Dunkso tarp kalnų plačiai!
Naktis jį rūbais, tamsiais kaip dūmais,
Dengia!.. Jis miega giliai!
Kame tas garsas, kuriuo skambėjai?
Kame galybė ir pranokėjai?
Kur tavo, Vilniau, tie spinduliai,
Kuriuos skleidei
Lietuvai, mūsų tėvynei?

Negreit su saule išauš dar rytas!
Miega aplinkui naktis.
Tik kartais mėnuo, bailiai išvytas,
Iš debesų tenušvis...
Norėtum brangią išvysti pilį,
Kur garsūs amžiai užmigę tyli,
Kai Vilnius buvo mums kaip akis,
Kai švietė jis
Lietuvai, mūsų tėvynei.

Ko taip nuliūdai? Ko ant krūtinės

Ašara krinta griaudi?
Gailiesi, amžius didžius atminęs?
Praeitį brangią liūdi?
Žiūrėk, rytuose aušra jau teka;
Pabudę paukščiai pagiriais šneka;
Laikai juk mainos: slėgė pikti, -
Nušvis kiti
Lietuvai, mūsų tėvynei.

1892

TRAKŲ PILIS

Pelėsiais ir kerpe apaugus aukštai
Trakų štai garbinga pilis!
Jos aukštus valdovus užmigdė kapai,
O ji tebestovi dar vis.
Bet amžiai bėga, ir griūvančios sienos
Kas dieną nyksta, apleistos ir vienos!..

Kai vėjas pakyla ir drumzdžias vanduo,
Ir ežeras veržias platyn, –
Banga gena bangą, ir bokšto akmuo
Paplautas nuvirsta žemyn.
Taip griūva sienos, liūdnesnės kas dieną,
Griaudindamos jautrią širdį ne vieną.

Pilis! Tu tiek amžių praleidai garsiai!
Ir tiek mums davei milžinų!
Tu Vytauto didžio galybę matei,
Kad jojo tarp savo pulkų!
Kur tavo galia, garsi palikimais?
Kur ta senovė, brangi atminimais?

Nutilusios sienos, apleistos visų,
Be sargo, ginklų, be žmogaus!

Kiek primenat jūs man brangiausių laikų
Ant vieškelio amžių plataus!
Laikai brangiausi! Ar mums dar sugrišite?
Ar vien minėsme kaip savo jaunystę?

Kada tik keliu važiavau pro Trakus,
Man verkė iš skausmo širdis;
Gaili ašarėlė beprovė skruostus
Ir mėlynas temdė akis!
Ir veltui dvasią raminti norėjau,
Aplinkui vien tamsią naktį regėjau.

1892

MIŠKAS ŪŽIA

Miškas ūžia, verkia, gaudžia;
Vėjas žalią medį laužo;
Nuliūdimas širdį spaudžia,
Lyg kad replėmis ją gniaužo.

Girios tamsios, jūs galingos,
Kur išnykote, plačiausios?
Dienos praeities garsingos,
Kur pradingote, brangiausios?

Miškas verkia didžiagirių:
Baisūs kirviai jas išskynė;
Verkia Lietuva didvyrių:
Jų neprikelia tėvynė.

Kas mums praeitį gražintų
Ir jos garsą, ir jos galią?
Kas tuos kaulus atgaivintų,
Kur po žemėmis išbalę?

1885–1895

* * *

Tu girele, tu žalioji!
Tu, kurią laikai išgriovė,
Tu, lietuvi, kurs vaitoji...
Jūs užmirštumėt senovę!

Bet tas šaltas šiaurės vėjas
Blaško žmones ir girelę
Ir, daužydamas užėjęs,
Mus iš miego kelte kelia.

Mainos rūbai margo svieto:
Silpnas kelia, tvirtas griūva;
Nebijokim vargo kieta,
Juk be jo galiūnai pūva!

Atsibus tėvynės sūnūs,
Didžią praeitį atminę;
Pagimdys vargai galiūnus,
Ugnimi uždegs krūtinę!

1885–1895

LIETUVIS IR GIRIA

Tu girele, tu žalioji!
Ko griaudingai taip vaitoji?
Ar krūtinę plėšo vėjas?
Ar tau Dievas davė jausmą?
Ar supranti ir tu skausmą,
Kurs taip spaudžia palytėjęs?

Bet žalioji – kaip lietuvis:
Užžavėtas jų liežuvis;
Neatdengs skaudžios krūtinės!
Tik kad žmonės jų nemato,
Birt jiems ašaros paprato
Lyg kad rasos sidabrinės.

Kad lakštingalas užgieda,
Kad pavasaris jau žiedą
Iš žalių lapelių gvildo,
Vėl girelės ir lietuvio
Džiaugsmas neturi liežuvio,
Nors krūtinę ir sušildo.

1895

PRAEITIS

Praeities gilų miegą kas pažadint galėtų?
Kas jo dvasią atspėtų? Jai įkvėptų gyvybę?
Kas suprasti pajėgtų tamsią amžių tolybę?
Kas bent uždangos kraštą mums praskleisti
mokėtų?

Jos paveikslas kaip žaibas kartais dvasią pagauna,
Kartais, rodosi, dvelkia stebuklingas jos kvapas;
Kartais prašneka širdžiai amžiais kerpėtas kapas
Ir sušildo krūtinę ir vaidentuvę jauną.

Štai senelis į kapą žengia, drebas ir baltas...
Man jo gaila: daug matęs, apsakyti daug gali...
Ten po pilį apleistą vėjas šūkauja šaltas:

Kas ten amžiais kalbėta, kad paskelbtų bent dalį!
Nemuns matė kryžiuočius, plieno ginklais apkal-
tus:
Apie žilą senovės apsakytų jis šalį.

1895

OI NEVERK, MATUŠĖLE!

Oi neverk, matušėle, kad jaunas sūnus
Eis ginti brangiosios tėvynės!
Kad, pavirtęs kaip ąžuolas girių puikus,
Lauks teismo dienos paskutinės!

Taip nelaužyk sau rankų, kaip beržo šakas
Kad laužo užrūstintas vėjas;
Tau dar liko sūnų; kas tėvynę praras,
Antros neišmels apgailėjęs.

Ten už upių plačių žiba mūsų pulkai;
Jie mylimą Lietuvą gina;
Kam nusviro galva, tam dangaus angelai
Vainiką iš deimantų pina.

Daugel krito sūnų kaip tų lapų rudens:
Baltveidės oi verks, nes mylėjo!
Bet nei bus, nei tekės Nemune tiek vandens,
Kiek priešų ten kraujo tekėjo.

Vedė Vytautas ten didžiavyrių pulkus
Ir priešų sulaužė puikybę:
Už devynias mares, už tamsiuosius miškus

Išvarė kryžiuočių galybę.

Saulė leidos raudona ant Vilniaus kapų,
Kai duobę kareiviai ten kasė,
Ir paguldė daug brolių greta milžinų,
O Viešpats jų priglaudė dvasią.

O neverk, matušėle, kad jaunas sūnus
Eis ginti brangiausios tėvynės!
Kad, pavirtęs kaip ąžuolas girių puikus,
Lauks teismo dienos paskutinės!

1895

MANO GIMTINĖ

Ten, kur Nemunas banguoja
Tarp kalnų, lankų,
Broliai vargdieniai dejuoja
Nuo senų laikų.

Ten močiutė užlingavo
Raudomis mane,
Į krūtinę skausmą savo
Liejo nežinia.

Girios užė ten, minėjo
Praeities laikus,
Kai lietuvis netikėjo,
Jog belaisviu bus.

Ten apleistos pilys griūva
Ant kalnų aukštai;
Milžinų ten kaulai pūva,
Verkia jų kapai.

Ten užaugau, iškentėjau
Aš kančias visas
Ir pamėgau, pamylėjau

Vargdienių dūmas.

O tos dūmos vargdieninės
Griaužia kai kada,
Tartum rūdys geležinės,
Amžina žaizda.

1895

NUO BIRUTĖS KALNO

Išsisupus plačiai vakarų vilnimis,
Man krūtinę užliek savo šalta banga
Ar tą galią suteik, ko ta trokšta širdis,
Taip galingai išreikšt, kaip ir tu, Baltija!

Kaip ilgėjaus tavęs, begaline, plati!
Ir kaip tavo išgirst paslaptinių balsų
Aš geidžiau, tu pati vien suprasti gali,
Nes per amžius plačių nenutildai bangų!

Liūdna man! Gal ir tau? O kodėl, nežinau;
Vien tik vėtrų prašau, kad užkauktų smarkiau:
Užmiršimo ramaus ir tarp jų nematau,
Betgi trokštu sau marių prie šono arčiau.

Trokštu draugo arčiau: juo tikėti galiu;
Jis kaip audrą nujaus mano sielos skausmus;
Paslapties neišduos savo veidu tamsiu
Ir per amžius paliks, kaip ir aš, neramus.

1895

MINIJA

Kodėl gi tai Minijos bangos nuliūdo?
Kodėl tai jos bėga laukais pamažu?
Ar gaila, kad saulė už girių užplūdo
Ir apdengė žemę nakties tamsumu?

O, skubinkis, miela, į marių platybę,
Jei gaila tau saulės skaisčių spindulių:
Išvysi dangaus karalienės gražybę,
Kai maudos nuraudus tarp vilnių blaivių.

Bet Minija mūsų kaip pirma nuliūdus;
Jos bėga kaip pirma srovė pamažu;
Negaila jai, saulei už girių užplūdus
Ir žemę apdengus nakties tamsumu.

Tik gaila jai kranto, vainikais nupinto,
Tik gaila tų dainų, kur skamba skardžiai.
Tik ažuolo gaila, žaliai padabinto,
Kurs kalba jai meilę kas naktį saldžiai.

Nuliūdusiai Minijai paslaptį vieną
Norėčiau atdengti, kai nieks negirdės:
Kas ilgis antrasis jos kranto kas dieną.

Bet ne! Sužinos nuo aušrinės žvaigždės!

1895

TAIP MAŽA PARAMOS

Taip maža paramos ant žemės:
Daug verksmo, skausmo ir kančios!
Retai dangus, rūščiai aptemęs,
Prašvinta ant našlės galvos.

Bet kas pažino įkvėpimą,
Jo aukštus, dangiškus jausmus,
Kas gavo brangų atminimą,
Tas čia našlaičiu nebebus.

Tam ir nakčia žvaigždėlė švies,
Tarp skausmų jam saldžiai kalbės;
Nors tarp žmonių neras širdies,
Bet nemylėt jų nemokės.

Tas iškentėjusią krūtinę
Apkaitins giesmėmis dangaus,
O ašarėlę sidabrinę
Ant veido meilė teišspaus.

1895

IŠNYKSIU KAIP DŪMAS

Išnyksiu kaip dūmas, neblaškomas vėjo,
Ir niekas manęs neminės!
Tiek tūkstančių amžiais gyveno, kentėjo,
O kas jų bent vardą atspės?

Kaip bangos ant marių, kaip mintys žmogaus,
Taip mainos pasaulio darbai!
Kur Sardės? Atėnai? Ar Rymo garsaus
Kur vyrai ar jų veikalai?

O kas mano kančios? Ar tas įkvėpimas?
Tie dvasios sumirgę žaibai!..
Tik kraujas sujudęs, širdies tik plakimas,
Kuriems nebužilgo – kapai!

Užmirš mano giesmes! Poetai kiti
Ieškos įkvėpimo brangaus;
Ir jiems ta žvaigždė švies iš tolo skaisti,
Bet vėl kaip mane ji apgaus!

Ir kas ta garbė, giesmėmis apdainuota?
Šešėlis, kurs bėga greta!
Išnyko žmogus: ir svajota-sapnuota

Išblyško kaip ryto aušra!

1895

UOSIS IR ŽMOGUS

Amžiaus ilgus metus
Augo uosis gražus,
Ir augo, ir lapais žaliavo;
Tarp pakalnių plačių,
Tarp beržų, drebulių
Viršūnės jis nelenkė savo.

Daužė jį viesulai, –
Nedrebėjo jisai,
Puikiai ir iš aukšto žiūrėjo;
O kai žvaigždės nušvis,
Per žvainąsias naktis,
Jautriai apie meilę šlamėjo.

Jam prie šono tada
Iš šaknų, jo greta
Uoselis žalsvutis išdygo:
Skleidė uosis šakas,
Per naktis ir dienas
Iš džiaugsmo siūravo, nemigo.

Jau nerūpi miškai,
Taip nežiūri aukštai,

Vien sūnų prie šono sau glaudžia;
Baidos šiaurio aštraus,
Nes jam gaila sūnaus,
Ir dūmą niūniuoja jau griaudžią.

Dvelkia oras minkštai,
Auga jaunas aukštai
Ir skleidžias platyn, ir didžiuojas –
Uosis lenkias žemyn,
Jėgos eina menkyn,
Kas kartą mažiau belapuoja.

Štai atėjo žmogus,
Blizga kirvis aštrus,
Pakirto ilgmetį užgavęs;
Jauno uosio pečiai
Sudrebėjo baisiai,
Žalioja tačiau kaip žaliavęs.

Iš kamieno tiesaus
Dročiai karstui išpjaus
Lentų, nes tėvai susenėjo;
O viršūnę tašys:
Vygė bus ir lopšys,
Nes kūdikis klykti pradėjo.

Bėga metai kiti,
Supa lopšį pati
Ir pirmgimiui savo dainuoja:
„Auk, maželi, gražus,
Kaip tas uosis puikus,
Kurs slėnio atkrantėj svyruoja.“

1895

AUGO PUTINAS

Augo putinas, augo, žaliavo;
Skleidė žiedus prieš saulę baltai;
Kai mergaitės aplinkui dainavo,
Sirpo uogos kaip kraujo lašai.

Kam tos uogos raudonos
Ir šakutės jų plonos?
Kas prisegs prie širdies –
Atminties?
Ar sau kaklą jų siūlu apries?

Daug mergaičių pakrančiais Dubysos
Kaip lelijų baltų ir aukštų;
Žydi veidu kaip putinas visos;
Gražesnių neišgirsi balsų.

Skamba giesmės auksinės
Iš jausmingos krūtinės.
Kam gi putinas teks?
Kas prisegs?
Raudonasis kam širdį uždegs?

Visos puikios ir tėvo augimo

Geltonąsias sau pina kasas;
Kaip aguonos tarp linksmo jaunimo,
Bet Marytė užtemdo visas.

Jai baltveidės pavydi,
Jai ir putinas žydi,
Į ją stiebias visi;
Ko gi ji
Taip nuliūdus ir taip nerami?

Vakar veidu kaip rožė žydėjo,
O šiandieną nuleido akis,
Lyg gėlelė palinko nuo vėjo,
Neužmiega ilgai naktimis.

Ar nuo Juozo išmoko,
Kai suktinę jie šoko,
Taip nuliūsti gailiai?
Sopuliai
Neramino ir Juozą giliai.

Oi, dabokite širdį, sesytės,
Kai nešiojate žalius vainikus!
Vienas žodis, į širdį įkritęs,
Sužavės nekalčiausius sapnus.

Kam šilkų melagystė, –
Jums brangesnė mergystė;
Tegul jums pavydės
Tos garbės
Putinai, kai prieš saulę žydės.

1895

JEI KADA PANČIAI NUKRIS

Jeį po amųų kada skaudųs panųiai nukris,
Ir vaikams uųtekųs nusiblaivųs dangus,
Mųsų kovos ir kanųcios, be ryto naktis
Ar jiems besuprantamos bus?

Ką mums ŗada rytojus?.. Tikųk, jei gali!
Nes ir kaip begyvent ir kentųt be vilties?
Rodos, Dievas uųmirųšo!.. O ŗmonųs mieli,
Palauk, iki ranką iųties!

Tarp vargų sopulių be rastos ir ŗvaigųdųs
Mųsų mųlynos akys apteko kraujais;
Kam mirtis jas uųmerkų, laimingas ilsųs,
ųirdies nebekruvins vargais.

O taųiau mes, be aųarų jungą dienos
Neųdami, be nakvynųs keliaujame sau,
Ar mums audros uųzkauks, ar kas kelią uųstos,
Aukųųčiausis, tarnaujame Tau.

Neį vaitoti, nei verkti nepratų visai,
Vien atstatom krųtinų, apkaltą ledu:
Ne be ŗado ŗirdies mes kokie milųžiniai,

Bet sielą prakalbint sunku!

O, kad oro plačiau kiek pasemt krūtine!
Kiek ten jausmo gilaus, nepradėtų jėgų!..
Ar tai viskas užmirs vien svajonių sapne?
Ar žūsme keliais be darbų?

O, kaip kartais sunku! Ar kas norint supras?
Bet gana, ne be vardo mus audros išgriaus!
Užgiedokime, vyrai, sau dainas linksmas!
Kaip vyrai keliaukim toliaus!

Jei po amžių kada skaudūs pančiai nukris
Ir vaikams užtekės nusiblaivęs dangus,
Mūsų kovos ir kančios, be ryto naktis
Ar jiems besuprantamos bus?

1895

UŽTRAUKSME NAUJĄ GIESMĘ

Užtrauksim naują giesmę, broliai,
Kurią jaunimas tesupras!
Ne taip giedosme, kaip lig šiolei:
Kitas mąstysime dūmas.

Drąsiai, aukštai
Pakils balsai:
Išauš kita gadynė!
Užgims darbai,
Prašvis laikai.
Pakils jauna tėvynė!

Aušra naujos gadynės teka:
Nušvis ir saulės spinduliai;
Juk nujautimas širdžiai šneka
Taip aiškiai, linksmai ir saldžiai.

Drąsiai, aukštai
Iškils balsai ir t. t.

Numesk, tėvyne, rūbą seną,
Kurį užvilko svetimi!
Jį meilės kerštas tekūrena

Tėvynės meilės ugnimi!

Į darbą, vyrai! Šalį jauną
Prižadins meilės rytmetys;
Galybė meilės viską griaua:
Žiemos ledus ji sutirpys.

Ranka mus spaudžia geležinė,
Krūtinę apkala ledais:
Uždekim meile sau krūtinę!
Į kovą stokim milžiniais!

Tas ne lietuvis, kurs tėvynę
Bailiai kaip kūdikis apleis;
Kursai pamins, ką bočiai gynė
Per amžius milžinų keliais.

Tas ne lietuvis, kurs jos būdo,
Jos žemės dainų nemylės,
Neverks, kad patys sūnūs žudo,
Kas verta meilės ir garbės.

Tas ne lietuvis, kurs dar bijo
Atsižadėt sapnų nakties,
Kurs bėgs nuo žygių, kalavijo,

Kursai didžiais darbais nešvies.

Į darbą, broliai, vyrs į vyrą,
Šarvuoti mokslu atkakliu!
Paimsme arklą, knygą, lyrą
Ir eisim Lietuvos keliu!

Drąsiai aukštai
Iškils balsai,
Išauš kita gadynė!
Užgims darbai,
Nušvis laikai,
Atgims jauna tėvynė!

1895

NEBEUŽTVENKSI UPĖS

Nebeužtvenksi upės bėgimo,
Norint sau eitų ji pamažu;
Nesulaikysi naujo kilimo,
Nors jį pasveikint tau ir baisu.

Naujos idėjos – darbas ne vaiko:
Užtvenktos mėto audrų žaibus!
Nesustabdysi bėgančio laiko:
Vaikas tik trukdo amžių darbus.

Vyrai lietuviai, auštančią dieną
Mūsų nors sūnūs visgi išvys!
Griaukime amžiais užverstą sieną,
Norint gailėtųs jos beprotys!

Amžiais pavergta kelias tėvynė;
Jos atgimimą jaučia dvasia.
Ginkim, ką mūsų proseniai gynė!
Žadinkim brolius meile drąsia!

Ginkime kalbą, žemę, jos būdą!
Stokim į darbą kaip milžinai!
Laimina Dievas sėjamą grūdą,

Laimina vaisių: gema šimtai.

Kas vakarykščio sapno ieškotų,
Tam labą naktį galim užtraukt;
Svetimą rūbą kas dar nešiotų,
Tam nusibostų galo belaukt.

1895

SAULEI TEKANT

Jau saulėtekis melšvas, spinduliais iškaišytas,
Tvinksta, rausta ir dega lyg veideliai mergaičių,
Kai po langu sužvengia žirgas jauno bernaičio.
Štai ir saulė jau teka. Sveikas, vasaros rytas!

Apsisupusi šydu, auksu austu, raudonu,
Saulė žengia per dangų karalienės gražybe!
Gėlės lenkia jai galvą, pauščiai čiulba linksmybe,
Jiems ji šypsos, pridengus veidą muslinu plonu.

Sveika, mūsų linksmybe, žemei nešanti dieną!
Kam nebrangios auksinės tavo akys malonios?
Tavęs ilgis žolelė, rasa virkdai ne vieną;

Marių stiklas atspendžia šviesų veidą valdonės;
Ant! Iš džiaugsmo nuraušo girių dunksanti siena...
Nuo tavęs slepia veidą vien tik baltosios ponios.

1895

PAVASARIS

Pavasario saulė prašvito meiliai
Ir juokiasi, širdį vilioja;
Iškilo į dangų aukštai vieversiai,
Čirena, sparneliais plasnoja.

Išaušo! išaušo! Vėjelis laukų
Bučiuoja, gaivina krūtinę;
Pabiro pasklido žiedai ant lankų –
Vainikų eilė pirmutinė.

Taip giedra ir linksma! Tiek šviečia vilties!
Vien meilę norėtum dainuoti,
Apimti pasaulį, priglaust prie širdies,
Su meile saldžiai pabučiuoti!

1895

MERGAITĖ

Pražydo pasklido žiedai po laukus
Ir pievas išpynė margai;
Aš skinsiu, sau pinsiu rausvùs vainikùs,
Žydėsiu, kaip žydi laukai.

Banguoja ir mainos tarp kalnų žalių
Upelis nuo margo dangaus;
Stebėsiuos gėrėsiuosi vilnių blaivių
Ir savo vainiko gražaus.

Sučiuolbo pragydo tarp girių saldžiai
Paukštelių bylà įvairi;
Dainuosiu ringuosiu po girių skardžiai
Ir aš, karalienė graži.

Sužvengė subildo žirgelis toli:
Bernužis atjoja giria;
Palėkusi slėpsiuos; žaibu-akimi
Pažvelgsiu tiktai paslapčia.

1895

UŽMIGO ŽEMĖ

Užmigo žemė. Tik dangaus
Negęsta akys sidabrinės,
Ir sparnas miego malonaus
Nemigdo tik jaunos krūtinės.

Neužmigdys naktis žvaigždės,
Nenuramins širdis troškimų;
Dvasia ko ieško, kas atspės,
Kai skęsta ji tarp atminimų!

Aušra saulėtekio nušvis,
Ir užsimerks nakties šviesybės;
Neras tik atilsio širdis:
Viltis nežvelgs į jos gilybes!..

1895

TUPI ŠARKA

Tupi šarka ant tvoros,
Nenuvaldo uodegos,
Riečia, kraipo mandagiai.
Po dvarus visur lakioji,
Tai atspėk gi man, margoji:
Kokio vėjo bus piršliai?

Uodegytę pakraipyk,
Visą tiesą pasakyk:
Iš rytų ar vakarų?
Va, į kairę! Ten Batūras;
Fi, ne ponas, – juodas būras!
Bet daug turi pinigų.

Oi šarkyte, tu kvaili!
Kam į dešinę suki?
Tas be grašio, nors gražus!..
O į vakarus, margoji,
Uodegytės ar nemoji?
Ar nuo mylimo nebus?

1895

TĖVYNĖS DAINOS

Tėvynės dainos, jūs malonios,
Taip širdį žadinat saldžiai!
Kodėl tai mūsų gražios ponios
Negieda jūsų gan seniai?
Akutės melsvos, rankos baltos,
Bet širdys jų kaip ledas šaltos.

Sesutės mūsų nuo senybės
Dėvėjo margus rūbelius;
Dūzgeno plonas, baltas drobes
Ir koja suko ratelius,
O iš karštos jaunos krūtinės
Skambėjo dainos sidabrinės.

Kaip rožės jos tada žydėjo
Ir lankė rūtų darželius,
Dar vainikus žalius dėvėjo
Ir šilko kaspinus žalius;
Dainavo, gerbė žalią rūtą,
Kęstučio žirgą ir Birutę.

Kalbos nemindžiota gimtinės
Nei dainų mūsų Lietuvos;

Neskundės vyras nusiminięs
Dėl meilės moterų lengvos!
Tada už auksą nemylėta,
Tada už dainą nemokėta.

Kas atdarytų aukso skrynią
Tėvynės dainų malonių?
Ir kas prižadintų gadynę
Sesučių, dainomis garsių?
Tėvynės dainos, jūs auksinės,
Be jūsų šąla mums krūtinės!

1895

DAINA

Už Raseinių, ant Dubysos,
Teką saulė, teka;
Geltonplaukės puikios visos
Šneka ten, oi, šneka.

Po rasas kasas šukuoja,
Saulė jas džiovina,
Kai užgieda, uždainuoja,
Širdį taip griaudina.

Aukštą dangų pamylėjo,
Blavią jo skaistybę;
Sau akis užsižavėjo
Mėlyna gilybe.

Akys blavios, gelsvos kasos,
Širdys, oi, nešaltos,
Aukštas ūgis, kojos basos,
Nuo rasų taip baltos.

Bet kodėl jos, žalią rūtą
Laistydamos, liūsta?
Kam, dainuojant joms Birutę,

Ašaros nedžiūsta?

Kaip nedžiūtų, kad nežūtų
Tiek jaunų bernelių!
Kad be laiko tiek nebūtų
Be vilties našlelių!

Daugel žūva, daugel pūva,
Kas apverks jų dalį?
Už Uralo, žemės galo:
Ne po savo šalį!

1895

DAINA

Ar skauda man širdį? Oi ne, oi ne!
Gegutė kukuoja „ku kū“ miške;
Kukuoja dejuoja ir širdį griaudina,
Lyg tartum į girią, į tamsią, vadina
Ir tiek man pasako slapčia.

Taip žmonės atšalę! Nuo jų toliau
Man, rodosi, būtų vienai lengviau!
Tik gaila man būtų vien rūtų darželio
Ir vieno, tik vieno kaip uosio bernelio!
Oi būtų kas dieną griaudžiau!

Ar krinta? Ar žiba aušros rasa?
Ar vien ašarėlė gaili, karšta?
Nenoriu nei aukso, nei rūbų šilkinių, –
Kodėl gi tų ašarų, tų sidabrinių,
Užtvenkt negaliu niekada?

Gegute sesute! Oi ko? Dėl ko
Tu man neatspėsi, ar aš ryto
Liūdėsiu dejuosiu, kaip tu, po giraitę?
Atmint ar atmins kas mergaitę našlaitę?
Vienai ar begrižti namo?

NEUŽMIRŠUOLĖ GĖLĖ

Man tinka tas žiedas, kurs žydi blaiviai
Ir auga netoli vandens;
Nepuošia jį rūbai kaip rožę puikiai,
Dėl to ir nebijo rudens.

Žiedai pinavijų ir rožių vainikai,
Nors gražūs, – netraukia širdies,
Gvaizdikai kaip žalvario seno skatikai
Nežavi nei gobšo akies.

Tas žiedas blaivus kaip balandžio akis;
Nekaltas kaip aukštas dangus;
Ir žydi per ištisą vasarą jis,
Ir linksmina žmones visus.

Tiek duota žiedeliams gražių pavardžių
Iš margo gėlių sutvėrimo;
O vis tik, man rodos, gražiausias iš jų –
Jo vardas: gėlė atminimo!

1895

NENORIU SAPNŲ

Ne, nenoriu sapnų,
Vien tiesos ir darbų;
Be atilsio noriu kariauti
Ir tada vien tiktai,
Kai sušvilpia žaibai,
Galiu krūtine atsigauti.

O tačiau kai kada
Nuliūdimo našta
Lyg spaudžia, lyg širdį griaudina;
Vakarinė žvaigždė
Ar nugirsta giesmė
Į tolimą šalį vadina!..

Kur lakioja mintis?
Ko taip žiba akis?
Kam ašaros veržias ir byra?
Aš patsai nežinau,
Tik Aukščiausio prašau,
Kad stiprintų verkiančią lyrą.

Kai ne kartą sunku,
Skųščiaus lūpų kraštu,

Kam širdį Aukščiausias man davė...
O tačiau juk be jos
Ant šios žemės karčios
Poetai negims nesapnavę.

1895

KO SIEKIU IR ALKSTU

Sapnų be kančios ir ramumo saldaus
Taip alksta pavargėliai žmonės,
O man tie šešėliai širdies neprigaus:
Aš noriu verpetų, karionės!

Tarp marių plačių kad užkaukia vilnis,
Plačiau man siūbuoja krūtinė;
Ir žiūri tolyn nusiblaivius akis,
Ir nori apimt begalinę!

Man meilės nereikia, kai siūlos pati;
Neapkenčiu jausmų silpnybės;
Vien žavi bekalbė širdis paslapti,
Kurios nepasieksi gilybės!..

Einu nesuprantamas vienas keliu
Be draugo, ir nieks nepalydi;
Nors verkia širdis, linksmi juoktis galiu,
Ir kūdikiai laimės pavydi.

Ko siekiu ir alkstu, vargiai bežinau!
Pasiekt nepasiekiamą šalį?
Tik atilsio vieno kaip maro bijau,

Tik norai užmigti negali.

1895

PASITIKĖJIMAS SAVIMI

Prabėgo pro šalį kaip marių vilnis
Jaunatvė ir jos viesulai,
Ir rodos šiandieną, kad buvo tai vis
Tik jaukūs ir gražūs sapnai.

Bet man tų dabar nebegaila dienų,
Kai vien tik svajoti mokėjau,
Kai liūdnas, pabėgęs nuo savo draugų,
Dėl ko nežinodams kentėjau.

Negaila vaidentuvės, norais keistos:
Jaunatvėje mirti saldžiai;
Netrokštu ant savo duobės užkastos,
Kad verktų sesutės griaudžiai.

Dabar ne mirties, aš gyvatos prašau:
Aš noriu gyventi, kariauti!
Man suteikė jėgas Aukščiausias, žinau,
Ne ašaroms veidą beplauti.

Krūtinėje dega, liepsnoja ugnis,
Ir veikalo ilgis dvasia.
Ką vargas? Nelaimės? Ar šiaurio naktis,

Kas gimė su meile didžia!

Nelenkdams pečių po naštos sunkumu,
Kaip milžinas stosių į kovą.

Pavargti už brangią tėvynę – gražu!

Aukščiausią turėti vadovą!

Į darbą, į darbą, lig kolei mirtis

Jaunos neatkirto galvos!

Juk dienos ir jėgos kaip upės vilnis

Vis bėga ir bėgt nesustos.

Paslėpęs krūtinėje skausmo dūmas,

Praeisiu kaip verdą verpetai;

Gal žmonės šiandieną manęs nesupras,

Bet mano – išauštančiai metai!

1895

KAS TAS PASLAPTIS SUPRASTŲ

Kas tas paslaptis suprastų,
Kur krūtinę taip kilnoja?
Kas atsakymą atrastų,
Ko ji trokšta? Ko vaitoja?

Ant krūtinės... begalinės,
Nesuprantamos, jausmingos
Slenka mintys paskutinės,
Slenka, spaudžia rūpestingos.

Rodos, spaudžia, o neskaudžia,
Galvą vien žemyn svarina,
Vien tik giesmę liūdną, griaudžią
Mesti posmais jos masina.

Bet tą giesmę kas priglaustų?
Atsilieptų, pamylėtų?
Ašarėle apsipraustų
Ir man širdį pažadėtų?

Daug nenoriu!.. O tiek noriu!
Maž pasaulės, nors plačiosios:
Nesiklaupčiau prieš altorių

Ten be meilės amžinosios.

Kas tas paslaptis suprastų,

Kur krūtineį taip kilnoja?

Kas atsakymą atrastų,

Ko ji trokšta? Ko vaitoja?

1895

SKAUSMO BALSAS

Giedojau meilę, jauną viltį,
Skambėjo stygos man saldžiai;
Šiandieną tenka ar nutilti,
Ar verkt už išgamas skaudžiai.

Gana svajojus! Meilės vietą
Užims rūstybės skaudulys!..
Prašneks žaibais!.. Bet širdį kietą
Vargiai pajudins, atgaivins...

O jūs, kurie krūtinę jauną
Kas dieną šaldote ledais!
Kuriems madera gerklę plauna,
Kurie vien augate pilvais!..

O jūs, išlepę ir atšalę,
Apkurtę žiovaunat paikai,
Kai, nuo darbų vargų išbalę,
Gal jūsų miršta kur draugai!..

O jūs, kurie taip daug žadėjot
Ir norus skelbėte gražius,
Kur šventą ugnį tą padėjot

Ir tuos sumanymus plačiau?

Žinau, dabar jums daug nereikia:

Pavalgius atilsio saldaus;
Ir, nieko pikto kaip neveikę,
Kai mirste, tikitės dangaus.

Apakę! Savo kelią matot
Tarp rožių, pokylių, juokų!..
O nelaimingi, nesupratot,
Jog žemė – tai šalis vargų!

Jog žemė – ašarų vietovė!
Ir nelaimingas tas žmogus,
Kurs veido ašara neplovė:
Jam uždarytas bus dangus!

1895

MANO MOKSLADRAUGIAMS

Mano gudrūs draugai greit į žmones išėjo;
Žemės išmintį gilią suprato.
Išsiblaivė sapnai! Nebegaudo jau vėjo.
Iš aukštybių ir žiūri, ir mato!

Kaip tie mainos laikai! Rodos, vakar tai buvo,
Kad, nuo mokslo nuvargę, ant galo
Uždainuodavom Lietuvą. Gerklės mums džiūvo,
Bet krūtinės garavo, nešalo.

Ko tada nesvajota! Ar ko nežadėta!
Kaip didvyriai tik laukėm karionės.
Pasišvęsti ir vargti už žemę mylėtą
Buvo obalsis mūsų kelionės.

O dabar? Nebe taip!.. Vyrai sveiko jau proto
Turi saliūnus aukštus! Ko reikia?!
Neišriš be naudos kapšo, rubliais kuproto!
Viską sprendžia iš aukšto... ir peikia!

Prie kreidos ir stalelio per naktį darbuojas;
Važinėjas po vaišes kaštanais;
Prieš jaunimą nauda pasipūtę didžiuojas,

Jį vadina „gudriai“ - litvomanais.

Mano gudrūs draugai greit į žmones išėjo;

Žemės išmintį gilią suprato:

Išsiblaivė sapnai! Nebegaudo jau vėjo,

Iš aukštybių ir žiūri, ir mato!

1895

SPJAUKI, DRAUGUŽI, Į VISKĄ!

Spjauki, drauguži, į visa, kas žiba!

Švilpk, iki plikas esi!

Plunksnos užaugš, gal padaigos jau kyba:

Būsi kaip mulkiai visi.

Ko ta jaunystė kvaila nesapnuoja!

Plėšti dirvonus plačiau?

Sėdi ant knygų, rimtai prakaituoja,

Takus užsimojus naujus!

Lauk, iki išmintį visą suprasi!

Laiko nedaugel praeis:

Šilta pastogę ir lizdą atrasi,

Žiovaudams girsies svečiais.

Metais iš grašių sermėgio nutukęs,

Vargšo drovėsies namų:

Pilvą išpūtęs, cigarą užrūkęs,

Juoksies iš savo sapnų.

Persų kilimais sau butą išklojęs,

Sėdęs į kėdę minkštai,

Vaišes skaitydamas, supdinsi kojas;

Mintys plezdens neaukštai.

Dieną prastūmęs, kaip Dievas beleido,
Teisiojo migsis sapnu;
Gal rūpestys koks ir sės tau ant veido,
Mažas tačiau kaip ir tu.

Spjauki, drauguži, į visa, kas žiba!
Švilpk, iki plikas esi!
Plunksnos paaugs, juk padaigos jau kyba:
Būsi kaip mulkiaiai visi.

1895

MILŽINŲ KAPAI

Kur lygūs laukai,
Snaudžia tamsūs miškai,
Lietuviai barzdočiai dūmoja;
Galanda kirvius,
Kalavijus aštrius
Ir juodbėrį žirgą balnoja.

Nuo Prūsų šalies
Kaip sparnai debesies
Padangėmis raitosi dūmai;
Tai gaisro ugnis
Šviečia diena naktis:
Liepsnoja ir girios, ir rūmai.

Tarp tyrų plačių
Ne staugimas žvėrių;
O ne! Tai našlaitės lietuvės:
Ar verkia sūnaus,
Ar bernužio brangaus,
Kurs jų nebeginsias pražuvęs.

Kryžiuočių seniai
Suvadinti svečiai

Į vaišes per Lietuvą traukia;
Ištroškę garbės,
Kai aušra patekės,
Išvys, ko visai nebelaukia.

Lietuvių pulkai,
Kaip apsako žvalgai,
Ties Kaunu per Nemuną plaukia;
Po kaimus šauklys
(Jo po putų arklys)
Į kovą lietuvninkus šaukia.

Klaidu tarp miškų!
Vien tik ugnys gaisrų
Per Lietuvą kelią berodo.
Užtemęs dangus
Mėto tankius žaibus;
Beklaidžiot svečiams nusibodo.

Sutrinko miškai
Lyg Perkūnas aukštai,
Ir štai netikėtai lietuviai
Tarytum ugnis
Kad ant stogo užšvis,
Apraitė kryžiuočius užgriuvę.

O, buvo mūšys!
Apsiniaukus naktis
Jį dienai parodyt drovėjos;
Tik kūnų šimtai,
Suvartyti keistai,
Ilgai, dar ilgai ten ilsėjos.

Dabar ten baisu!
Ir nakčia nedrąsu!
Net vyrai aplenkti mėgina:
Esą tai senų
Kapai milžinų,
Ir kartais net pasivaidina.

1895

RŪTŲ VAINIKAS

Sesute gražuole! Dėl savo vainiko
Neskink sau rožytės, kur žydi raudona.
Šalin ir žemčiūgą auksiniai – geltoną;
Nepink į vainiką nei rudo gvaizdiko!

Širdis bijo rožės ir josios puikybės;
Nuo žiedo geltono veidelis apvysta;
Gvaizdikais mergaitė jei kaišosi, – klysta:
Jie vyrams pritinka emblema tvirtybės.

Kad galva kaišysi, įsek tu rūtelę!
Meiliausias papuošalas – rūta žalioji:
Su jaja prisiekia mylėti jaunoji;

Laimužės šviesios ir vilties ji gėlelė.
Tarp rūtų, sesute, tu tankiai dūmoji!..
Lietuvei pritinka tik rūta meilioji.

1895

TROŠKIMAI

Ko gi trokšti, nesoti dvasia?
Paslaptینگais sparnais kur lakioji?
Praeities vėl sapnai ar gražioji
Tau jaunystė vaidinas slapčia?

O nesoti! Vilnim įstabia
Tu kas dieną krūtinę kilnoji!
Nenutildo tavęs nei ramioji
Sidabrinė žvaigždė vakare!

Tavo norams mažai visados;
Negana valandos dabartinės;
Gaila tau vakarykščios dienos;

Gaila tau praeities net kančios!..
Tartum marės – troškimai krūtinės
Vis siūbuoja, siūbuot nenustos.

1895

RIGI KULM

Nuo viršaus Rigi Kulmo, aukščiau debesų,
Išmatyt negali Lietuvos;
Vien tik dunkso aplinkui vainikas kalnų,
Apsisupusių rūbais žiemos.

O po kojų žemai stebuklingai graži
Žydi rožėmis Alpių šalis;
Susiūbavę žali ežerai keturi
Ją bučiuoja jautriai bangomis.

Nesigirdi garsų! Kiek ramumo danguos!
Nieks nebaido svajonių gamtos!
Vien ant saulės laidos vamzdžio aidas ringuos,¹
Vien kaskados teškent nenustos.

Nuo kaskadų baltų lyg bažnyčių smalka
Kyla Viešpačio garbei ūkai;
Dievui tinka gamtos nekaltoji auka:

¹ Kai saulė leidžias ir pusvalandį prieš jos patekėjimą pučia vamzdį tam tikras sargas. Visi bėga iš viešbučių žiūrėti. Reginys nepaprastai gražus. (*Aut. past.*)

Laumės juostos ją puošia lankai.

Taip čia tylu, gražu!.. Vien keleivio širdis
Nenurimusi veržias toli!
Ir tą šalį norėtų pasiekti akis,
Kur Dubysos atkrančiai žali!

1895

AŠ NORĖČIAU PRIKELTI

Aš norėčiau prikelti nors vieną senelį
Iš kapų milžinų
Ir išgirsti nors vieną, bet gyvą žodelį
Iš senųjų laikų!

Gal poezijos naują pasemčiau šaltinį,
Tik ne tą šiandieninį,
Kurs ir rūbą, ir dvasią paskolintą gavo,
Oi, ne savo, ne savo!

Gal išklausčiau tada, kur tos kanklės auksinės
Vaidelūčių garsių;
Kai jas pirštais paliesčiau, užkaistų krūtinės
Nuo balsų įstabių.

Sudrebėtų kapai!.. Ne kapai didžiaviryių
Užmigdyti tarp girių,
Tik užmirusios mūsų krūtinės be žado,
Be idėjos, be vado.

Pranokėjų kalba nebe viešnia gal būtų
Po bajorų dvarus!
Gal tiek ančkeliais brolių lietuvių nežūtų

Po kraštus svetimus!

Gal suprastų tada, ką jiems Nemunas šneka,
Kai nakčia mėnuo teka;
Ko tos tamsiosios girios griaudingai vaitoja?
Apie ką jos dūmoja?

Veltui mano troškimai prikelti senelį
Iš kapų milžinų!
Ir išgirsti nors vieną, bet gyvą žodelį
Iš senovės laikų!

1898

ANT NEAPOLIO UŽTAKOS

(Saulei nusileidžiant)

Ant Neapolio užtakos saulė stačių
Nebežeria žemyn spindulių,
Tik nuo Kaprijos² siunčia labanaktį rūmams
Ir Vezuvį dabinantiems raustantiems dūmams,
Auksu rašo kraštus debesų.

Pažiūrėk tik į vakarus! Rodos, kalnai
Auga, skečias iš marių antai!
Vaivorykštė jų grožiui septynžiedžius renka?
Ar be burių iš užmario garlaiviai slenka?
Ar tai debesis vien tematai?

Pažiūrėk tik į vakarus! Tokio dangaus,
Tokio mėlyno, tokio gražaus

² Kaprija – sala į pietų vakarus nuo Vezuvio. (*Aut. past.*)

Fra Angelico da Fiesole³ nerašė,
Nors Marijos pagalbos klūpėdamas prašė,
Kai jį, būdavo, šišas pagaus.

Rūpestingos dienos baigias triūsas veiklus;
Leidžias vakaras lėtas, ramus;
Pamažu lazzaronių⁴ šaukimai aptilo.
San Martino⁵ aukštai „Angels Dievo“ prabilo:
Kviečia melstis į Dievo namus.

Ant Neapolio užtakos, ant mėlynos,
Nesimato mažiausios bangos:
Paskutinė nuslinko į marių platumą;
Iš dangaus neša angelas saldų ramumą,
Migdo darbus žmogaus ir gamtos.

³ Fra Angelico da Fiecole – vienas didžiausių Italijos tapytojų. Pasakojama, kad klūpėdamas tēpliojėš. Jo tapyba pasižymi ypatingai gražiu mėlynumu. (*Aut. past.*)

⁴ Lazzaroni – italas elgeta bedarbis, kuris, išmaldos rėkaudamas reikalauja. (*Aut. past.*)

⁵ San Martino – žymiausia Neapolio bažnyčia ant kalno. (*Aut. past.*)

Tyli žemė, dangus. Tik žvaigždžių spinduliai
Dreba, mirga iš aukšto bailiai.
Cit, girdėtis!.. Ar žvaigždės užmigdo Mariją?
Ne, tai gieda gondóleriai Santa Lučiją!
O, kaip gieda! Lyg supa meiliai.

O gražusis Neapoli, žeme grakšti,
Kur gamta, rodos, šypsos pati!
Tu nuvargusią sielą kaip audrą nutildai;
Ją harmonija, Santa Lučija, pripildai
Ir svajonę į dangų kvieti.

1898

VINTAS

Jei nori draugijoje nieku nebūti,
Mokinkis išgarbinto vinto!
Tą vieną svarbiausia pašalinęs kliūtį,
Sau stosi ant kelio ištrinto.

Prie vinto nereikia gražios iškalbos;
Šiandieną ne ji laurus renka;
Vien žodžiai: du-trys iki ryto aušros
Per kiaurąją naktį užtenka.

Garbingos matronos, kurių liežuvėliai
Tarškėdami sukas ratu,
Prie vinto nurimsite bent valandėlei,
Ir drauges bus šmeižt nesklandu.

Prie vinto nereikia nei didelio proto!
Atimti – pridėti gana.
Prie vinto bus lengva ir kojoms pilvoto,
Ir kam pavyduoklė žmona.

Be vinto žmogus lyg nepilno dar meto:
Gerai, jei pakenčiamas bus;
Negaus pagarbos, nors kalbėtų iš reto

Ir žydų skaitytų raštus.

Jei vintą mokėsi, tavęs neapleis
Kaip mylimą svečią pakviesti;
Su vyrais didžiais, generolais garsiais
Galėsi greta atsisėsti.

Jei kokį norėsi aprūpint dalyką.
Tai vinto mokėt bus naudinga:
Nieks sauso neklauso, nedirba už dyką:
Prie vinto pakviesk reikalingą.

Šimtinę įbrukti – gal neatsargu:
Supyks!.. Bet pralošt jam gali!
Ir reikalas tavo praslys kaip ledu,
Ir pirštai nebus sutepti.

Kišenė – tuščia! Irgi vintas padės:
Prikimši... ne savo, tai kito!
Nenori garsaus piniguočio garbės:
Per vintą ar vienas nukrito?

Tau laiko per daug: iš bėdos išvaduos
Prie vinto susėdę draugai;
Ir nieks dykaduonio tau vardo neduos,

Ir laikas netęsis ilgai.

1898

KUR BĒGA ŠEŠUPĒ

Kur bēga Šešupē, kur Nemunas teka,
Tai mūsu tēvynē, graži Lietuva;
Čia broļiai artojai lietuviškai šneka,
Čia skamba po kaimus Birutės daina.
Bēkit, bēkit, mūsu upēs, ī mares giliausias!
Ir skambēkit, mūsu dainos, po šalis plačiausias!

Kur rausta žemčiūgai, kur rūtos žaliuoja
Ir mūsu sesučių dabina kasas,
Kur sode raiboji gegutė kukuoja,
Ten mūsu sodybas keleivis atras.
Kur žemčiūgai, žalios rūtos, kur raiba gegutė,
Ten tēvynē, ten sodybos, ten sena močiutė.

Ar giedros išaušta pavasario dienos,
Ar krinta po dalgiu žvangučiai lankos,
Ar dreba nuo šalčio apleistos rugienos, –
Mums savo tēvynē graži visados.
Ar pavasaris išaušta, ar kaitri rugpjūtė,
Tu gražiausia, maloniausia, Lietuva matute!

Ar šviečia mums saulė, ar orai aptemę, –
Tu mūsu brangiausia prabočių šalis!

Čia prakaitu mūsų aplaistyta žemė,
Čia tiek atminimų atranda širdis!
Ar laiminga, ar varguose, visados tu miela,
Atminimais taip turtinga ir brangi kaip siela!

Čia Vytautas didis garsiai viešpatavo,
Ties Žalgiriu priešus nuveikęs piktus;
Čia bočiai už laisvę tiek amžių kariavo;
Čia mūsų tėvynė ir buvo, ir bus.
Čia, kur Vytautas Didysis mus ir Vilnių gynė,
Bus per amžius, kaip ir buvus, Lietuva tėvynė!

Apsaugok, Aukščiausias, tą mylimą šalį,
Kur mūsų sodybos, kur bočių kapai!
Juk tėviška tavo malonė daug gali!
Mes tavo per amžius suvargę vaikai.
Neapleisk, Aukščiausias, mūsų ir brangios tėvy-
nės,
Maloningas ir galingas per visas gadynes!

1902

EINA GARSAS

Eina garsas Prūsų žemės:

žirgą reik balnoti;

Daug kryžiuočių nuo Malburgo

rengias mus terioti.

Pasilik, sesute, sveika! Nuramink širdelę:

Aš pagrišiu nepražuvęs į tėvų šalelę.

Daugel turtų pas kryžiuočius

nuo senos gadynės;

Auksu žiba miestų bonės,

šilko pilnos skrynės.

Aš parnešiu sau iš Prūsų kalaviją kietą,

Tau, sesyte, šilko skarą, diržą, auksu lieta.

Jau pavasaris išaušo,

gieda vieversėlis, –

Nebegrįžta nuo Malburgo

mielas bernužėlis!

Saulė leidos, buvo kova: kraujo daug tekėjo;

Mylimasis už tėvynę galvą ten padėjo.

Mano draugės gieda linksmos

ir šilkais dabinas;

Man gi ašaros tik rieda
ir kapai vaidinas!
Nekalbėsi, bernužėli, man meilių žodelių!
Neužmausi aukso žiedo ant baltų rankelių!

1903

VAKARAS ANT EŽERO KETURIŲ KANTONŲ

Ežero skaisčios bangos liūliavo
Žaliu smaragdu;
Laivą be irklo varė, lingavo
Vėsos dvelkimu.

Saulė už Alpių leidos sutingus;
Varpai Liucernos
Dievui aukojo darbus vargingus
Žmogaus ir gamtos.

Medžių ant saulės kepintas lapas
Nuspindo rasa;
Rožių iš kalnų papūtė kvapas
Skania sveikata.

Audžiau nurimęs aukso svajones
Aušros spinduliais;
Lėkė jos, skrido, pilnos malonės,
Padangių keliais.

Vedė jas Paukščių kelias žvaigždėtas,
Lydėjo širdis
Į tolimąsias, į numylėtas

Tėvelių šalis.

Kiek atminimų atsitikimų,
Gyvų kitados,
Vienas už kito brėško ir švito
Anapus ribos!

Ten, kur palangėm stiepias sužiurę
Žemčiūgų žiedai,
Kur raudonmargę kreipia kepurę
Jurginų pulkai,

Ten, kur sesutės rūta dabina
Kasas nuo mažens,
Kur juodbėrėlį brolis augina
Balnot ant rudens,

Ten, kur Dubysa mėlyna juosta
Banguoja plati!..
Ko, ašarėle, ko tu per skruostą
Kaip perlas riedi?

Ten tai prabėgo mano brangiausi
Jaunystės laikai,
Ir po tiek metų pats savęs klausi:

Tai vien tik sapnai?

Kiek atminimų atsitikimų,
Gyvų kitados,
Vienas už kito brėško ir švito
Anapus ribos!

1904

SENATVĖ

Iš draugų, kai pažiūriu, man nedaug bepaliko:
Šaltas kapas užbėrė akis!
Ant pakrypusio kryžiaus nesimato vainiko;
Vien tik budi žvaigždė naktimis!

Štai aplinkui kas kartą vis daugiau svetimų;
Jie manęs ir anų nesupras!
Ir nunešime į patalą šaltą kapų
Savo paslaptis, savo žaizdas.

Buvo laikas, oi, buvo, kai tarp linksmo jaunimo
Reikalingi mes buvom svečiai;
Nuo kilnių idealų, nuo drąsaus įkvėpimo
Žiebė mums iš akių spinduliai.

Buvo norai plačiausi, begaliniai tada,
O tačiau mus suprato visi;
Bėga nūdien siaurutė mūsų norų vaga,
O būk mūsų suprast negali.

Tarpe augančių girių vienas beržas apsenęs
Stovi liūdnas ir skundžias vargų;
Ne tai susti nenori, ne tai gailis gyvenęs:

Liūdna seniui, netekus draugų.

Kaip tie metai prabėgo!.. Taip ant melsvo dangaus
Ir nušvinta, ir gėsta žaibai!
Veltui ieškai nors vieno atminimo brangaus,
Ant kurio neliūdėtų kapai!..

Kam gailėtis, kas žuvo ir sugrižti negali?
Tegul šviečia žvaigždė jų kapams!
Atgyvenome amžių, savo įnešėm dalį;
Laikas vietą užleisti vaikams.

Tik trumpai valandėlei pakeleiviai svečiai,
Ir užgimę, ir mirštą be noro,
Ką ant žemės paliksme? Ar ir mūsų keliai
Kaip tų paukščių iš mėlyno oro?

Argi mūsų karionės, idealai pražus
Be algos, be naudos ir žymės?
Argi liekanos mūsų, kai jau kaulai bepus,
Niekam nieko slapčia nekalbės?

1904

JAUNOS DIENOS

Jaunos dienos – neprotingos,
Paklydimais gan turtingos,
Neina žingsniais, bet risčia!
Už akių joms neužbėgsi,
Nepavysi, neužrėksi,
O senatvė šit ir čia.

Oi, kodėl gi tų dienelių
Nieks išmelsti nei ant kelių
Nebegali niekadose?
O gan tankiai, lyg kad tyčia,
Pats galanda sau vilyčią,
Nebobodamas doros!

Žilo plauko – sveikas protas,
Prieš pagundas apšarvotas,
Bet, Dievuli, per vėlai!
Nei jam giedro įkvėpimo,
Nei energijos jaunimo!
Bailūs patys veikalai.

Kad jauni sveikiau žiūrėtu,
Kad seni daugiau galėtu!...

Būtų ir giesmė kita.
O dabar juk žmogų retą
Rasi, kur pernykštį metą
Neapkaltintų kada.

O tačiau jūs mano vienos
Širdžiai brangios, jaunos dienos,
Aušra gimusios rytuos!
Pirmos laimės ir karionės!
Meilės pirmgimės svajonės!..
Jūsų nieks neužvaduos.

1905

POETA

„Sudieu“ juk kartkartèm girdėjau
Gal iš krūtinės nešaltos;
Bet vieno, vieno negalėjau
Lig šiol užmiršti niekadės!..

Nebuvo žodžių nei dejonės;
Nebiro ašaros, oi, ne!
Tiktai pasaulis ir jo žmonės
Išrodė kaip sapnų sapne!

Ir nuo tų metų man ant veido
Nevieši rytmečio juokai;
Draugai stebėdamies apleido,
Ir bėgo nuo manęs vaikai.

Tada, paėmęs aukso lyrą,
Pravirkdžiau stygomis aidus;
Būrys, apstojęs skausmo vyrą:
„Poeta, – nutarė, – graudus!“

Raminas skurdžios jų krūtinės
Balsais kaip balsimo lašu:
Patsai ramumo nepažinęs,

Kitiems išganymą nešu.

1905

SKURDŽIOJ VALANDOJ

Man, žinau, sopulingos čia ant žemės kelionės
Niekados neapšviesi, viltis!
Ir meldžiu nebe kartą, kaip didžiausios malonės,
Kad akis man užspaustų mirtis.

Apsiverkti nemoku, pasiskųst negaliu:
Nesupras žmonės mano kančios!
Ir nužengsiu į kapą su tuo skausmu giliu,
Kurs be vardo paliks visados!..

Dvasios saldūs regėjimai, nemirštą troškimai,
Iš dangaus man atskridę sapnai!
Širdį uždegėt meile kaip šventi seravimai,
Bet jai nedavėt laimės visai.

Veltui ilgis, nerimsta iškentėjus dvasia;
Nor padangėmis skleisti sparnus, –
Kūnas riša ją pančiais, ir nedora valia
Nekalčiausius apskundžia sapnus.

Gal taip Dievo žadėta, kad nešviestų žvaigždė
Man, nuklydusiam skausmo keliais,
Kad per tai galingesnė gimtų mano giesmė,

Ausį lepintų žodžiais giliais.

Sarge angele mano! Tarp šių žemiškų kovų,
Jei nupuolu, nekaltink manęs!
Aš taip silpnas ir vienas! Būk keleivio vadovu,
Iki jam gyvata neužges!

Daug nuo žemės nelaukiau, tu geriausiai žinai;
Mano sąžinė tau atvira;
Daug vargau ir kentėjau, gal Aukščiausias už tai
Man atleis, jei suklydau kada.

1905

MŪZOS PAVOJUJE

Nusiminė giedro Parnaso dievai,
Pažvelgę į Nemuno šalį kreivai,
Ir jiems mat parūpo rytojus:
Poetų taip daug Lietuvoj atsirado,
Kad ėmė net mūzos begąščioti bado,
Gausingai svirpliams sugiedojus.

Apstojo Apoliną mūzų būrys
Ir kad kakarinę griaudžiai užvarys!..
Net krūptelė tėvas poetų:
„Kam talentus, girdi, sėjoji ant vėjo?
Juk giesmes bemegzti net tie panorėjo,
Kuriems šluoti gatvę reikėtų!“

Apolinas gynės, nedavęs visai
Kai kam net pauostyti lyros jisai,
Prisiekdams per Zeuso blakstienus;
Bet mūzų nutildyt pigiai nepavyko.
Ant galo, tamsiai apsiniaukęs, supyko,
Lyg audrai apdengus Atėnus.

„Prisiekiu: tos usnys ilgai nekeros!
Nei ritmo, nei rimo, nei prozos geros!“

Poezijos, girdžiat, nei lašo!..
Tik ko ožkablauzdis Satyras sutingo?
Turėtų ik sočiai sau darbo naudingo!
Kodėl ant kaktos jiems nerašo?“

Satyras ant lyros patsai kai kada
Uždrožia!.. Net giriose juokias gaida!
Iš apmaudo, būdavo, kerta.
Bet ar tai per daugel šiandieną kvailystės,
Ar gal jam pagailo poetų jaunystės?
Šaipydamas tarė: „Neverta!“

1907

TAIP ATSILYGINTA

Kad šmeižė iš apmaudo priešų minia
Man brangujį vardą gandais nekaltai,
Nustebęs pečius vien betraukiau tiktai,
O meile negęstančia, dar veiklesne,
Bažnyčia, tėvynę mylėjau.

Bet kam aš ant aukuro širdį nešiau,
Ir ateitį savo, ir jos troškimus,
Ir savo jaunystės brangiausias jausmus,
O nieko už tai niekadęs neprašiau, –
Bent tas mane gerbti turėjo!

O jis nusisuko ir, baltas rankas
Gudriai nusiplovęs kaip antras toksai,
Pusiaukely ėmė šnairuoti skersai,
Ir širdį, ir josios kilniausias aukas
Paspyręs kaip pinigą seną.

Nustebęs tada nebetraukiau pečių,
Tik, kruviną širdį paslėpęs giliai,
Tariau: tai ne mano tie slidūs keliai,
Kur gerbti nemokama vyrų stačių,
Jei durų aukštų nedūzgena...

Už darbą nelaukiau kaip tarnas algos,
Nei deimantais spindinčio žiedo garbės;
Manoji žvaigždė ir be to gal žibės!..
O laisvas pilietis ramiai sau miegos,
Nevaržomas pančiais šilkiniais.

Tik vieno man gaila: užviltos vilties,
Kad tėvą atrasiąs tikėjos sūnus!..
Skaudi realybė išblaškė sapnus,
Ir siela nebteko skaisčios praeities
Su vaiko tikybos šaltiniais!

1908

SAULEI LEIDŽIANTIS

Taip liūdna man kartais ant saulės laidos!
Tarytum šviesos spinduliuos
Palydžiu sapnus paskutinės maldos;
Lyg, rodos, ko trokštu, gailiuos!
Ir norint rytojaus sulaukti viliuos,
Man liūdna ant saulės laidos.

Ilgėjimo mintys eilių eilėmis
Vyniojasi iš atminties:
Vilioja į toli žvaigždžių akimis
Po priedanga sargo nakties,
Ir slėgdamos gula sunkiai ant širdies
Tos mintys eilių eilėmis.

Pavargusiai gamtai ilsėtis ramu
Po priedanga melsvo dangaus:
Žvaigždžių milijonai žydru margumu
Iš aukšto ant jos besargaus;
Tik atilsio mano dvasia neragaus,
Nors gamtai ilsėtis ramu!

1908

AKYS

(Vertimas)

Bleus ou noirs, tous aimés, tous beaux.

Sully Prudhomme

Oi daugel gražių, numylėtų akelių,
Juodų, mėlynų, aušrai tekant, žiūrėjo!
Šiandieną jos miega ramiai ant kapelių,
O saulė sau teka, kaip tuomet tekėjo.

Už dieną ramesnės jūs, naktys žvaigždėtos,
Akių sužavėjote tokia daugybe!..
Štai žvaigždės bešviečia, dangaus numylėtos,
O žydros akutės aptrauktos tamsybe.

Bet argi tos akys daugiau nebegali
Regėti, kai mūsų pakalnę apleido?
O ne! Tik į kitą jos nukreiptos šalį!
Į Dievą, kurio mes nematome veido!

Kaip skriejančios žvaigždės, nors mus ir apleidžia,
Nors jų nematai, bet danguj pasilieka,
Taip lygiai blakstienai akių užsileidžia,
Bet žydros akutės nevirsta į nieką.

Tos mėlynos, juodos, tos gražios akutės,
Atvertos į šviesą aušros begalinę!
Anapus kapų žiūr jų šviesios lėlutės,
Nors žemė šaltoji prispaudė krūtinę.

1909

SONNET à VIKTOR HUGO

(Vertimas)

*Il faut dans ce bas monde aimer beaucoup de choses
Al. de Musset*

Daugel reikia dalykų šioj žemėj mylėti,
Kad pažintum paskui, kas mylėti verčiausia:
Saldumynus, žaislus, marių erdvę plačiausią,
Arklius, moteris, garsą ar skaistrožių rėtį.

Kartais tenka sumindžioti rožę skaisčiausią;
Dar tankiau – atsisveikinant verkti, kentėti!
Ir šitai, kai bežiūrint jau laikas senėti,
Mes tada išmintingi, senatvės paklausę:

Mes tada tai, pusėtinai visko mėginę,
Gerbt išmokstame, senąjį draugą atminę.
Susipykę, pabėgę, ant galo po metų

Susitikę, kaip vakar sau ranką padavę,
Vėl, kaip vakar, draugai tarp šių žemės verpetų;
Vėl rytojų sapnuojam, kaip vakar sapnavę.

1909

ŠATRIJOS KALNAS

Į Žarėnus miškais nuo Šiaulių
Jei pro Luokę kada bekeliausi,
Nepamiršk sustabdyti arklių
Ir ten kalną užlipti aukščiausį.

Piktos raganos, kaip kitados,
Šatrijos nebelanko bent dieną;
Bet jos aukštį pasiekt be maldos
Pakeleivį baugina ne vieną.

Atsikvėpęs giliai krūtine,
Kai nuo kalno pažvelgsi aplinkui,
Tai tik plunksna rašyt auksine
Pavesta Lietuvos dainininkui!

Kaip į atlaidus einą būriai,
Šlama girios aplinkui dievotai;
Už jų dunkso kiti pagiriai,
Ir melsvų ežerų tviski plotai.

Štai tenai iš Tyrulių Venta,
Pasisukus kairėn nuo Kuršėnų,
Nebemato Dubysos greta

Ir per Kuršą banguoja ant Lėnų.

Bet Dubysai Žemaičių kalnai
Meilesni negu muižės⁶ raudonos;
Jai svajojas tėvai milžinai,
Kloja patalą smeltys geltonos.

Kad vidurdienį saulė aukštai
Iš pietų prasijuoks į Žemaičius,
Nuo viršaus Šatrijos užmatai
Nesuskaitomus kryžkelių skaičius.

Už tų kryžkelių, sodžių, laukų,
Kiek akis tik apimti begali,
Užmatai iki Plungės miškų
Vis Žemaičių žaliuojančią šalį.

Štai antai mėlynoj tolumoj
Iš po žemių bekyšas skruzdynas –
Tai Varniai, pasislėpę lomoj!
Pasistiepk!.. ir Telšiai, jų kaimynas!

⁶ Muižė – latviškai dvaras, baronų rūmai. (*Aut. past.*)

Bet tuščia bežvalgais Palangos,
Pasistiepęs kiek galint ant pirštų!
Neišgirsi nei marių bangos,
Nors bedūkdama liautis užmirštų.

Nesimato nei bonių naujų
Aukšto Šidlavo, Kelmės, Skaudvylių,
Nei Žemygalos medžių trijų,
Nors jie vaizdūs už keleto mylių.

Bet vidurnaktį čia neramu:
Tartum dvasios po žemių vaitoja;
Girios krūpčioja slaptینگumu,
Trinksi kalnas, lyg raiteliai joja.

Gal tai raganos verkia dievų,
Dėl kurių šventą ugnį kūreno,
Ir nuo kalnų, kalnelių, kalvų
Čia sau renkas iš įpročio seno.

Gal kryžiuočiai, šaly svetimoj
Neatradę kapuose ramumo,
Tebeklaidžioja čia tamsumoj,
Nusiminę Malburgo tolumo.

Gal Žemaičių šalies milžinai,
Pasigedę senovės gadynės,
Laukia šauklio, kad vėl kruvinai
Stot į kovą ir ginti tėvynės.

Šatrija, tu senute meili,
Per tiek amžių iš aukšto žiūrėjus!
Daug, oi daug apsakyti gali
Apie mūsų didžius pranokėjus.

Į Žarėnus miškais nuo Šiaulių
Jei pro Luokę diena bekeliausi,
Nepamiršk paganyti arklių
Ir ten kalną užlipti aukščiausį.

1909

DVI ŽVAIGŽDI

Žvaigždė, danguos užgimus, nušvito iš aukštybių
Ir dega ten per amžius, nes uždegė ją – Dievas;
Apšviečia aukštus kalnus, tamsias girias ir pievas
Ir mirkčiodama žiba kaip diemantas gražybių.

Žvaigžde, melsvų padangių žibute sidabrine!
Tarp marių rodai kelią kaip angelas šviesybių;
Paklydusiam keleiviui tu mirksi iš tamsybių
Ir jauną kvėpi viltį į gėstančią krūtinę.

Nušvinta kartais žmogui žvaigždė ir čia, ant
žemės,

Uždegusi krūtinę stebuklais įkvėpimo;
Ji neša naują galią ir meilę begalinę:

Prašvinta tuomet kelias paklydusiam užtemęs;
Savy jis jaučia ugnį kilnesnio pašaukimo!..
Laimingi čia, ant žemės, bent kartą ją pažinę!

1909

* * *

Ne vienas metas, risčia prabėgęs,
Šitai man galvą širmai aptraukė;
O penktas kryžius, pečius prislėgęs,
Vargiai ko gero poryt belaukia.

Išnyko aukso dienų svajonės,
Kurios dainavo aušros giesmelę;
Kapuos nurimo pavargę žmonės,
Kurie man rodė gyvatos kelią!

Pati Dubysa siauresnė teka;
Aukšti jos kalnai lyg kad nyslūgo;
Anuomet kalbios, dabar maž šneka
Žvaigždėtos naktys!.. Rudens pabūgo?

Nejaugi laikas į bočių šalį,
Kur meldžias kryžiai, liūdnai palinkę?
Iš kur numirę sugrižt nebgali,
Ramybę amžiną sau pasirinkę!

1909

DŽIOVININKĖ

Paslaptingi,
Stebuklingi
Praeities aidai
Jai vaidinas,
Pinte pinas,
Kaip laukų žiedai.

Širdį baugią -
Mano draugę
Ilgesio varguos
Kas mylėjęs,
Daug kentėjęs,
Besupras, paguos?

Ne šis svietas -
Šaltas, kietas,
Pilnas sopulių,
Ne sesytės -
Baltalytės,
Ne melai piršlių...

Draugės vienos -
Karsto sienos,

Smeltini kapai!..

Ir į varį,

Jiems pritarę,

Gedulo varpai!

Gražią, mielą

Jauną sielą,

Skaisčią kaip versmė,

Neš į brangų

Rūmą – dangų

Angelų giesmė.

1909

LIŪDESYS

Negana mano sielą verpetai
Benešiojo ir daužė keliais?
Ar ant veido daug ženklinę metai
Bent jau kartą nurimti neleis?

O, tie norai širdies begaliniai!
Argi jie be kapų neužmigs?
Argi valandai vien paskutinei
Šaltą atilsį jie tepaliks?

Ko ieškojo širdis, neatrado,
Nors betrokšti vargiai dovanos!
Nepasotinės amžino bado,
Jį tik pridengiau rūbais šalnos.

Ant nudeginto raisto dar vėjas
Sutrūnėjusius varto lapus;
Bet ten ažuolas, metais šlamėjęs,
Neprašneks! Rytmečiais neatbus!

Jei prašnektų, tai skūstis tegali
Tarp laukų be rasos ir žvaigždės
Ir minėti tą ilgesio šalį,

Iš kurios jau vilties negirdės!

1909

SMUIKUI GRIEŽIANT

Pagundintos stygos, mikliai užlinguotos,
Atliepia nuo smuiko, net juda laukai;
Ir šokti išėjo, žiedais vainikuotos,
Baltveidės sesutės, bernužių pulkai.

Gaili ašarėlė seneliui iškrito;
Nuliūdus nusviro galva nuo pečių:
Jis atminė dieną pavasario kito,
Kad pats nerimavo prie smuikų skardžių.

Jam rodės, dar vakar jaunystė žydėjo;
Šiandieną pražilo plaukai nuo šalnos!..
Ir ašari dvi nenoroms išriedėjo:
Pagailo anos vakarykščios dienos.

Oi bėga tos dienos kaip vandenys upės,
Kaip brangujį turtą pagriebęs vagis;
O kapas beširdis, gyvybę išlupęs,
Bežiūrint užmerkdins skaisčiašias akis.

1909

POEZIJA

Išvydau ją, kai vakarinė
Žvaigždė skaisčiai danguos mirgėjo,
O marių erdvė begalinė
Nuo pilno mėnesio tviskėjo.

Gamtos ramumo ir svajonės
Zefyro nedrumstė dvelkimas;
Ramiai ilsėjos vargo žmonės,
Padangiais skrido seravimas.

Išvydau ją ant marių krašto:
Skruostai kaip marmuras išbalę;
Iš jos akių skaičiau be rašto
Tylaus ilgėjimos begalę.

Gamtos ramumas neramino
Jos iškentėjusios krūtinės;
Nuo žemės ašarų vadino
Sesutę žvaigždės sidabrinės.

Iš lūpų skundo negirdėjau,
Tiktai jaučiau jos širdį baugią
Ir netikėtai pamylėjau

Našlystės mano liūdną draugę.

O ji, padavusi man lyrą,
Į tą užburta vedė šalį,
Kur takas ašaromis byra,
Kuriuo retai kas eiti gali.

Gražybių paslaptis nurodžius,
Ji širdį man jausmingą gvildė;
Jai stebuklingus davė žodžius
Ir ausį dainomis pripildė.

Gražus regėjimas prapuolė,
Ir kraujas gyslose sustingo!..
O vis negal širdis varguolė
Užmiršti veido paslaptingo.

1909

APSAUGOK, VIEŠPATIE!

Apsaugok, Viešpatie, nuo priešo,
Kursai patamsiais duobę knisa,
Nuo to, kursai ant kelio viešo
Purvais apdrabsto žmogų visą!
Bet aš bijau ir tų draugų,
Kuriems nelaužė nieks ragu,
Kurie per daug akyvai mano,
Kitus, ne savo ožį gano.

Apsaugok ir nuo piktadėjo,
Kursai užpuolęs kelnes mauna,
Ir nuo politiko veikėjo,
Kursai visur tik tvarką griana!
Bijau ir ponų labdarių,
Šaltų nuo vėjų keturių,
Ir be jokios varsos jaunimo,
Kuriam gana alaus pliurpimo.

Apsaugok ir nuo lenkomanų,
Kurs, Lietuvoj šiek tiek atkutęs,
Lenkystę veisti įsimano,
Kvailai endeku pasipūtęs!
Išrauk ir tas usnis piktas,

Kurios stačiai nei šis nei tas,
Ir stiepias ten bevardžiu stiebu,
Kame užuodžia kąsnį riebę!

Apsaugok ir nuo skystapročių,
Kurie, raidžių bent kiek palaižę,
Puikybėj sėdžias tarp galvočių,
Lyg visą išmintį išaižę!
Doros nesekdami tėvų,
Nulipdę sau nemaž dievų,
Tik vieno Dievo nebemato,
Nes knistis dumbluose paprato.

Apsaugok ir nuo dekadentų,
Kurie varsas užuosti moka,
Nuo elgetaujančių studentų,
Kuriems mokintis noro stoka!
Turėčiau dar nemaž maldos...
Bet aušint burną be naudos
Per daugel širdį man griaudina
Ir lūpas skausmu surakina.

1909

AR AŠ KALTAS

Ar aš kaltas, kad mano širdis
Nenukalta iš šalto akmens?
Kad tiek sykių apgautos vilties
Neišsemsi kaip marių vandens!
Rodos, širdžiai paskirta mylėti,
Tai kodėl gi jai tenka kentėti?

Kiek brangių atsiliepia vardu,
Kai į buvusius žiūrįm metus!
Kiek apalpo ant lūpų maldų,
Pamylėtus apleidžiant kraštus!
Kam naujos pažinties beieškoti?
Ar kad, sakant „sudieu“, beraudoti?

Žmonės spėja iš veido ramaus,
Būk man rožėmis klojas takai;
Jiems nematoma mano vidaus,
Na... ir laimės pavydi vaikai!..
Bet ar saulė kitaip betekėtų,
Nors jie pragarą mano regėtų?

Nenurimstanti ieško dvasia
To, kas dora, gražu ir kilnu;

Žiba ašaros man akyse,
Apsigavusiam mielu sapnu;
Bet ant žemės ieškot idealo –
Tai vien troškulį kęsti Tantalo.

Kartais kalba pagundos balsai,
Nuo žmonių užrakinus duris,
Negirdėti, nejausti visai,
Į pasaulį užmerkti akis!..
Bet nors triukšmas už kalnų paliktų,
Argi norai per tai beužmigtų?

Nebesupusi aukso sapnais,
Jau verčiau tegu audra užkauks
Ir, prašnekus žaibais milžiniais,
Ji kaip vyrą į kovą pašauks!
Bent plačiau atsikvėptų krūtinė
Ir man širdį nukaltų gelžinę!

1909

SENELIO SKUNDAS

Ne taip senovės tėvai gyveno,
Kaip skurstame vargšai šiandieną.
Paklausk, jei nori, tėvučio seno,
Ar neina blogesniai kas dieną?

Ne tiek gal turtų tada turėta,
Ne tiek ir dubas išbranginta;
Bet savo Žemę daugiau mylėta:
Amerikon nesidanginta.

Nebuvo laisvės, bet neregėta
Nei tiek be drausmės ištvirkimo;
Nebuvo rašto, bet negirdėta
Nei tokio bedievių dūkimo.

Nelengvą nešė po ponais našta
Valstietis, retai nusiminęs;
Bet dainos skrido po visa kraštą,
Skambėjo linksmi sutartinės.

O girios, girios!.. atmint malonu:
Jos buvo Dievo, ne dvaro:
Jos slėpė žmones ne tik nuo ponų:

Nuo dvaro, nuo maro ir karo.

Ne taip senovės tėvai gyveno,
Kaip skurstame vargšai šiandieną.
Paklausk, jei nori, tėvučio seno,
Ar neina blogesniai kas dieną?

1891-1913

RUDENS DIENOS

Nuobodžios, pilkos slenka dienos
Be atmainos ir be vilties;
Aplinkui neprieteliai – sienos
Lyg kad sargyba ant nakties.
O darbas, draugas kitada,
Dabar tik slėgianti našta.

Širdy nei sopulio, nei noro!
Nurimus glūdi tuštuma.
Ne tai lyg trošku gryno oro,
Ne tai pastogė svetima;
O nuo svajonių, nuo sapnų
Beliko pasakų senų.

Šalin, šalin!.. Ištiesęs ranką,
Tuščia, kas bėga, gražini!..
Rečiau vis spinduliai aplanką
Tolyn beskrieja tekini!
O šaltas, purvinas vanduo
Už lango teška. Tai ruduo!

1913

ANT DRŪKŠĖS EŽERO

Man liūdna buvo ir sunku
Keliaut gyvenimo taku
Be draugo dar jaunam:
Kame pažvelgsi akimi,
Aplinkui žmonės svetimi;
Taip liūdna vien vienam.

Tekėjo mėnuo. Iš kalnų
Žiedai kvėpėjo jazminų,
Žavėdami jausmus;
Tarp žalio ežero bangu,
Toli nuo triukšmo, nuo vargų
Laivelis supa mus.

Man ranką padavei jautriai
Ir jauną širdį atdarei
Bendros žvaigždės vardu:
Dabar ar juokias ateitis,
Ar sopa, verkia mums širdis, –
Jaučiu ašai už du.

1913

J. ST.

Aš nežinau, graži sesute!
Ar šluostei ašaras varguos,
Kada mylėjai vien matutę
Ir sargą angelą danguos.

Aš nežinau, ar ko gailėjos
Ramiai tebmieganti širdis,
Kada neliūdo, neilgėjos
Vienuolė tavo paslaptis.

Ar kiaurą naktį lig aušrinės
Akių sumerkti negavai,
Kada, prispaudus prie krūtinės,
Tiktai kryželį bučiavai?

Kai tavo sąžinė jausminga
Kas dieną vystėsi skaisčiau,
Ar nebuvai tada laiminga?
Aš nežinau; atspėt bijau...

Kitų dienų kita saulutė
Tau sužavėjo akeles,
Ir užmiršai dabar, sesute,

Linksmąsias savo daineles.

Žemyn nusviro ant krūtinės
Galvutė nuo jaunų pečių,
O mintys sunkios, begalinės
Iš erdvių slenka paslapčių.

Jų neapveiksi, neužspausi,
Gyvatos žengdama taku,
Tik valandoj karčioj paklausi,
Kodėl, Dievuliau, taip sunku?

Bet nesiskūsi tosios galios,
Kuri tau širdį surakys;
Tik veido marmuras išbalęs
Oi daugel, daugel pasakys!..

Širdis man verkia: tavo sielą
Suprasti vienas aš galiu;
Bet skirta eit man, mano miela,
Kitu gyvenimo keliu.

1913

VILTIS

Sunku mums būtū be vilties!
Be jos skausme kas suramintū!
Kas duotū širdžiai tiek ugnies?
Kas ištvermę varge gamintū?

Ji mums brangiausia dovana!
Visur kaip angelas ji lydi!
Ji mūs stiprybė, mūs drąsa!
Pats pragaras mums jos pavydi!

Be spindulio vilties šviesos
Pavergtū sielos galią žemė;
Mes nepažintumėm giedros,
Ir būtū mūs darbai aptemę.

1919

ČIČINSKAS

Į Čičinsko puikų dvarą
Nuo Mitriūnų ir Lenčių
Suvažiavę duoda garą
Daug bajorų, daug svečių;
Mantvydaitis juokdarys,
Bartkaus posūnis Kairys,
Ožkabarzdis – jaunikaitis,
Aldadrikas Jonuška,
Žvairas kūtvėla Tiška
Ir naktibalda Valaitis.

Griežia smuiką rūpestingai
Išsiskutęs vokietys,
Jam kimbolais melodingai
Taiko Leiba Šepetys.
Kumščia drūta, apskrita
Muša būbną Dabita,
Lig alkūnių atsiraitęs;
Ant vaškuotų gi grindų
Šoka plikos lig blauzdų
Liaudos gražios bajoraitės.

Bet Čičinskas apsiniukęs

Sėdi rūstas, nešnekus,
Ant plikos kaktos sutraukęs
Rūkšlių gresiančius lankus.
„Šimtą rykščių toms mergoms
Atskaityk, Kmita, nuogoms!
Išblaškyt minčių nemoka.
O, tas „veto“, ta naktis
Gal neslėgtų kaip mirtis!..
Kaip negyvos lėlės šoka.“

Neša vargo užmiršimą
Kūčių vakaras brangus;
Žemei skelbia atpirkimą
Įsikūnijęs dangus.
Gieda „gloria“ aukštai
Angelų šimtų šimtai,
Bet žmonėms tik gero noro!..
Gieda štai antri gaidžiai;
Šoka, linksminas svečiai!..
Bet Čičinskui trūksta oro.

Ant alkūnės pasirėmęs,
Sėdi rūstas, nešnekus;
Vien, iš boso pasisėmęs,
Lenkia midaus puodukus.

Jo nei plakamų klyksmai,
Nei, juokaudami linksmai,
Sėbrai nuramint nemoka.
Veltui Liauda paklusni:
Ir jaunuoliai, ir seni
Visas Adventas kaip šoka.

Kai iš seimo piktas grįžo,
Piktas, keistas, neramus,
Tai lig šiolei neatlyžo:
Verčia pragaru namus.
Šokiai, klyksmas per naktis...
Nedorybių atmintis
Jam užmigt vienam neduoda?
Ar, lig šiolei nebylys,
Šventas sąžinės kvieslys
Neprašneks į sielą juodą?

Ginti žūstančios tėvynės
Nuo kazokų ir Maskvos
Stojo sūnūs. Vien negynęs
Tik Čičinskas Lietuvos.
Liaudos išrinktas balsais,
Seime riejos su visais,
Gavęs vardą išdaviko;

Nepermaldomas kitų,
Ant sumanymų aukštų
„Veto“ velniškai užriko.

Sako, Maskvai parsidavęs!
Skleidžia Varšuva gaudus,
Kad už tai nuo priešų gavęs
Aukso kupinus puodus.
Tarp žmonių tačiau plačiai
Eina gandas, kad stačiai
Velniui bus užrašęs sielą
Nuo anos bailsios nakties,
Kai, apgautas įtarties,
Nuskandino savo mielą.

Žmonės skuba ant rarių.
Spengia šaltis; dar tamsu.
Iš eglynų apšarmotų
Staugia vilkas; net baisu!
„Klopai gali naktimis
Išbadyti sau akis:
Reikia jiems apšviesti kelią.
Dievą reikia ne tamsoj,
Reikia garbinti šviesoje!..
Šok, Kmita! užkurk miestelį!“

Nuo bakūžių samanotų
Skraido liepsnos... ir Kmita.
Išvažiuoja ant rarių
Pats Čičinskas su svita:
Mantvydaitis juokdarys,
Bartkaus posūnis Kairys,
Ožkabarzdis – jaunikaitis,
Aldadrikas Jonuška,
Žvairas kūtvėla Tiška
Ir naktibalda Valaitis.

Prieš bažnyčią pasitinka
Juos klebonas su stula,
Į didžiausią kaltininką
Tokia prašneka byla:
„Tavo darbus ir kelius,
Taip skriaudingus, atkaklius,
Ant svarstyklių jau pasvėrė
Dievo teisė amžina
Ir atrado, kad gana
Žemė ašarų prigėrė!..

Tu pripildei visą šalį
Savo vardo baisuma!
Žemė jau pakelt neb gali,

Tavo kalčių slėgiama.
Nors ganytojui skaudu,
Dievo gimusio vardu
Neįleisiu į šventyklą,
Lig atlyginsi skriaudas,
Iki dvasiškas žaizdas
Numazgos šventa maudykla!“

„Gal Čičinsko nepažįsti?
Ir jo keršto be ribos,
Kad į jį šiandieną drįsti
Atsiliept be pagarbos!..“
Žiebia šūvis; ir ramus
Regi dangiškus namus
Dievo pašauktas klebonas!..
O Čičinskas su draugais
Grįžta žvangančiais žirgais,
Piktas, net melsvai raudonas.

„Kas prieš jį skaudžiai bedrįso
Atsiliepti? Kur? Kada?
Jo nejudė seimo viso
Rūsčios kumštės ar malda.
Dievo teismas? Jei prieš jį
Kas ir sudreba širdy,

To prieš žmones neparodys!..
Ēda dar kita žaizda!..
O, tai buvo kitada!
Jos dauggalis buvo žodis!

Bet ir ji!.. O, švento Jono
Nelaimingoji naktis!..
Į drobulę šilko plono
Jo brangioji, jo širdis
Įvyniota be skundų,
Net be kunigo maldu!..
Štai ir tiltas!.. Nuo to tilto!..
O, Čičinskas niekados
Keršyt neužmirš skriaudos
Ir tikėjimo apvilto.“

Bet yra aukštai galybė!
Net Čičinską ji pasieks;
Nes prieš amžiną teisybę
Neišliks nebaustas nieks.
Štai jo darbus, jo kelius,
Apmaudingai atkaklius,
Ant svarstyklių jau pasvėrė
Dievo teisė amžina
Ir atrado, jog gana

Žemė ašarų prigėrė.

Štai ant tilto, be vežėjo
Stoję, baidosi žirgai!
Pats Čičinskas sudrebėjo!
Stebias, žvalgosi draugai:
Puikūs rūmai, kur linksmi
Šoko, trypė, šit ūmai
Į kiaurąsias grimzda, skęsta...
Į Čičinską gi staigus
Spyrė griaudamas dangus,
Kaip į niekšą nepakęstą.

Žmonės iš rarių grįžta;
Dairos, krapšto sau akis:
Kas tai? Vietos nepažįsta,
Nors išaušo jau naktis!
Iš po žemių, atidžiai
Klausant, girdžias: gied gaidžiai!
Kur Čičinsko švietė rūmai,
Tviski sklidina bala,
Kyšo vidury sala,
Jos pakrančiais auga krūmai.

O ant tilto guli kūnas;

Tai Čičinskas. Koks baisus!
Žiemą nutrenkė perkūnas,
Rūbus nudrėskė visus!..
Dievobaiminga minia,
Net su kunigo žinia,
Niekšą laidoti mėgina.
Bet įkas jį į žemes,
Tik, žiūrėk, jos vėl išmes!
Vietos jam su kerštu gina.

Bėgo metai, amžiai slinko;
Daug užgydyta žaizdų!
Net didžiausio kaltininko
Žmonės n'atmena skriaudų.
Vien tik žemė, niekad os
Nepamiršdama skriaudos,
Nuo Čičinsko palaidūno
Gynės! Mėtė iš kapų.
Veltui žmonės ant varpų
Davė, kad priimtų kūną.

Tik, kai joj įsigyveno
Rusų cariška valdžia,
Ta Čičinską išgabeno
Dievas žino kur slapčia.

Užsiliko vien bala;
Kyšo vidury sala,
Jos atkrančiais auga krūmai.
Iš po žemių kai kada
Lyg girdėtusi skunda,
Kur Čičinsko grimzdo rūmai.

1919

LIETUVA BRANGI

Graži tu, mano brangi tėvyne,
Šalis, kur miega kapuos didvyriai:
Graži tu savo dangaus mėlyne!
Brangi: tiek vargo, kančių prityrei.

Kaip puikūs slėniai sraunos Dubysos,
Miškais lyg rūta kalnai žaliuoja;
O po tuos kalnus sesutės visos
Griaudžiai malonias dainas ringuoja.

Ten susimastęs tamsus Nevėžis
Kaip juosta juosia žaliąsias pievas;
Banguoja, vagą giliai išrėžęs;
Jo gilią mintį težino Dievas.

Kaip puikūs tavo dvarai, tėvyne,
Baltai iš sodų žalių bekyšą!
Tik, brangią kalbą tėvų pamynę,
Jie mūsų širdis mažai ką riša.

Kaip linksma sodžiuos, kai vyturėlis
Jaukiai pragysta, aukštai iškilęs,
Ar saulė leidžias, ir vakarėlis

Ramumą neša, saldžiai nutilęs.

Bažnyčios tavo ne tiek gražybe,
Ne dailės turtais, ne auksu žiba;
Bet dega meilės, maldos galybe,
Senujų amžių gyva tikyba.

Kai ten prieš sumą visi sutarę
Griaudžiai užtraukia „Pulkim ant kelių“,
Jausmai bedievio vėl atsidarę
Tikėti mokos nuo tų vaikelių.

Graži tu, mano brangi tėvyne,
Šalis, kur miega kapuos didvyriai!
Ne veltui bočiai tave taip gynė,
Ne veltui dainiai plačiai išgyrė!

1920

VASAROS NAKTYS

Ramios, malonios vasaros naktys;
Medžio užmigęs nejuda lapas;
Viskas nutilo, viskas nurimo,
Vienos tik žvaigždės mirkčioja, dega.

Viskas užmigo, viskas nurimo;
Žemę apsupo meilės svajonės;
Neša jos sielą, neša, liūliuoja,
Ilgesio pilnos ir įkvėpimo.

Vasaros naktys, ramios, malonios,
Atilsiu liūdną širdį viliojat!
Tiek tų ant žemės sielvartų, vargo!..
Jūs tiktai vienos ramios, vienodos.

Ramios, vienodos! Magiška jėga
Migdote gamtą saldžia svajone!
Kam gi nemigdot mano troškimų?
Ko man taip ilgu, ko man taip liūdna?

Noris apimti visą pasaulį;
Noris mylėti Dievą aukščiausį;
Noris pasiekti amžiną grožį!..

Ko gi taip liūdna? Ko gi taip ilgu?

1920

DUETAS

Jis

Nesek sau rožės prie kasų:
Ji širdį jauną pavilios!
Dėl tavo meilės nebylios
Kas nepamirš vargų visų?
Ji širdį jauną pavilios.

Ji

Duok ranką man, jei tau sunku:
Aš vesiu ją žvaigždžių keliais,
Vainikais pindama žaliais,
Erškėčius raudama taku,
Aš vesiu ją žvaigždžių keliais.

Abudu

Naktis graži! Kvapai žiedų
Svaigina alpstančius jausmus;
Liūliuoja, supa, neša mus
Aukštai nuo žemės valandų!..
Svaigina alpstančius jausmus.

Jis

Svajonių mano ir kančios
Tu nesuprasi niekadose;
Tik gaila bus tau valandos
Kaip mano ašara skaisčios!..
Tu nesuprasi niekadose.

Ji

Ant tavo vyriško peties
Duok pasiguost žmonių varguos!
Aukštai girdi? Aidai danguos!..
Tu neužmirši tos nakties!..
Duok užsimiršt žmonių varguos!

Abudu

Naktis graži. Kvapai žiedų
Svaigina alpstančius jausmus;
Liūliuoja, supa, neša mus
Aukštai nuo žemės valandų!
Svaigina alpstančius jausmus.

1920

JŪRATĖ IR KASTYTIS

Saulutė leidžias vakaruos;
Skubėk namo, skubėk, Kastyti!
Matutė laukus nekantruos;
Jai nusibos besižvalgyti
Į besiūbuojančias mares
Ir vėjo ištemptas bures.

Bet Kastytį,
Kaip matyti,
Marių dovanos vilioja;
Vakarėlio jis nelaukia,
Tik žuvytėms tinklą traukia,
O mintis dausos' skrajoja.

Liūliuoja vilnys pamaži;
Aukštai žvaigždutės pasimatė;
Ir štai iš vandenu graži
Išplaukia dieviška Jūratė,
Balta kaip vandenu puta,
Žaliai lig pusės pridengta.

Oi Kastyti
Baltalyti,

Kam žuvytes man vilioji?
Kam vilioji marių giją?
Marės – mano viešpatija!
Aš – Jūratė nemarioji.

Bet nenusiminė bailiai
Kastyčio vyriška krūtinė;
Akių tik žiebtė spinduliai
Ir jėga tryško begaline;
O atsikvėpęs sau plačiai,
Irklavo į aną stačiai.

Vos Jūratė
Jį pamatė
Priešais milžinu galiūnu,
Užsimiršusi skaistybės,
Savo dieviškos didybės,
Pamylėjo žemės sūnų.

Pakilo viesulas staigus;
Sujudo bangos apmaudingos;
Nustebo net patsai dangus,
Kada Jūratės dauggalingos
Kasa ir lūpų geiduliai
Kastytį palietė meiliai.

Jis laimingas!
Stebuklingas
Marių pasakas sapnuoja,
O Jūratė prie jo šono
Rūmuos gintaro geltono
Jam akis saldžiai bučiuoja!..

Bet susirūstino smarkus
Perkūnas, iš dangaus pamatęs,
Kad drįso palytėt žmogus
Skaistybę dieviškos Jūratės;
Paleidęs žaibą ir griausmus,
Sudaužė gintaro namus.

O Kastytį
Baltalytį
Liepė bangai pasiūbavus
Palangoj, aikštėn pušyno,
Išvilioti ant smeltyno,
Negyvai jį užbučiavus.

O, paklauskite vakarais,
Kai marių bangos nerimauja
Ir krantą barsto gintarais
Gelmės nematomoji sauja:

Girdėtis per miglas druskas,
Lyg verkia ir vaitoja kas!..

O vaitoja,
Ašaroja
Tai Jūratė nelaiminga:
Atsiminusi Kastytį
Ir kad rūmai sudaužyti
Dievo apmauda bausminga.

Dabar lietuvė pamariais,
Suvarsčius gintarų siūlelį,
Sau mėgsta baltą kaklą jais
Gražiai papuošti prieš bernelį;
Bet kai meilužę uždainuos,
Ji skamba tonuose liūdnuos.

O kai myli,
Norint tyli,
(Jos sapnai tylėt įpratę),
Tai ta meilė jos krūtinėj
Neša jėgoj begalinėj
Kartais audrą kaip Jūratė.

MEDVĒGALIO KALNAS

Kai vidurdienį pažvelgsi
Nuo Medvēgalio aukštai,
Keturiolika bažnyčių
Aiškiai išmatai.
Baltininkai ir Girgždutė,
Net pats Dyvitis puikus
Pagarboj jam lenkia galvą
Per girias, miškus.
Vien tik, debesis praskleidus,
Šatrija aukščiausia,
Pasityčiodama kartais,
Savo draugo klausia:
Pasakyk gi, meldžiamasis,
Kas mudviejų gali⁷
Plačiau Žemaičių šalį
Apveizėti?

Bet kai rudenį ateina
Ilgį, tamsūs vakarai,
Ant Medvēgalio vaidenas

⁷ Iš žodžių „mudviejų gali“ kilęs Medvēgalio vardas.
(Aut. past.)

Ir baisu tikrai:
Kartais girdžias baubiant jautį,
Net sukrato šiurpulys!
Kartais atsilieps nuo kalno
Žvengdamas arklys;
Tai girdėtis iš po žemių,
Tartum kas vaitoja!
Ar žvangėdami nuo kalno
Šimtas vyrų joja!
Dairos, krūpčioja vaikučiai,
Išgirdę pro langą,
Kaip raiteliai žvanga,
Trinksi žemė?..

Bet, pas krosnį atsisėdęs,
Senas bočius su vaikais
Atsiminęs pasakoja,
Kad anais laikais
Savo ausimis girdėjęs
Nuo senų, rimtų žmonių
Daug, oi daug atsitikimų
Dar įdomesnių.
Bet, nelaimei, ir senelių
Vis kaskart mažėja,
Ir jų atmintis sukrypus

Kaip sena audėja
Posmą ne vieną praleidžia;
Per tat padavimai,
Senovės atminimai
Užsimiršta.

Ant Medvėgalio anuomet
Švento Jono naktimis,
Budint danguje mėnuliui
Sargo akimis,
Sako, dvylika mergaičių
Palaidais kasų plaukais
Būk sustodavo į ratą,
Verkė ir kvatojo,
Iš milžinkapių didvyrius
Dainomis viliojo.
Išsiilgusios viliojo,
Kad sena gadyne
Sugrižtų į tėvynę
Prisikėlus.

Bet paskui, kai mūsų ponai
Ėmė lenkais apsimest,
O nuskurę užsimanė
Baudžiaavą įvest,

Lietuvoj žilos senovės
Nebegerbdami tada,
Ėmė šokiais trypti kalną
Svetima mada.
Ir dabar anų mergaičių
Jau užburto rato,
Ant Medvėgalio viliojant,
Niekas nebemato;
Ir milžinkapiuos didvyrių
Vis dar ilsis kūnai;
Tebemiega ten galiūnai
Nepabudę.

1920

LIETUVA DIDŽIOJO KARO METU

Sunkūs be galo laikai
Lietuvą brangią suspaudė:
Žūsta vergijoj vaikai;
Daugel jų priešas iššaudė.

Sodžių šimtai pelenuos
Vėjo nešiojami sauso!..
Žmonės tuščia aimanos:
Niekas negirdi, neklauso.

Kur didžiavyriai tautos?
Veltui jie mums besapnavos?
Nėra jų! Gal kitados
Bočių tėvai jais didžiavos!

Daug išbėgiojo!.. Kai kas
Rusijoje skursta iš bado;
Mes gi sau laužom rankas,
Likę našlaičiais be vado.
1920

NEVĖŽIS PER KARĄ

Juodo Nevėžio vilnys sukilo,
Tamsios banguoja rūščiai:
Štai nuo Dubysos trenksmas prabilo,
Griaudamas eina plačiai.

Bėkit į kalną pasižvalgyti,
Kas ten smarkiai vakaruos
Beldžia, žaibuoja. Apmaudo vyti
Pragaras neša nasruos?

Žalgirio smarkūs eina atbudę
Nuožmūs kryžiuočių pulkai?
Mūsų prabočius amžiais bežudę,
Kraujo prigėrę vilkai!

Žudė kryžiuočiai! Švedai naikino!
Plėšė prancūzų laikai!..
Bet nei prabočiai to nepažino,
Ko susilaukė vaikai:

Eina germanai nuo Magdeburgo,
Eina nuo Reino vagos;
Nuo Regensburgo, Mainco, Augsburga

Plaukia banga už bangos,

Kaizeris veda, viešpats Berlyno,

Kerštui teotonus visus;

Ko neišplėšė, tai sunaikino,

Kaip audražygis baisus!

Juodo Nevėžio bangos nutilo:

Tiek dar nematė velnių;

Ir nusiminus upė pagilo:

Ašaras neša žmonių!..

Laikas ir tuosius karo galiūnus

Kaip perėjūnus nušluos!

Vien tik ištvėrę Lietuvos sūnūs

Augs ir tvirtės veikaluos.

1920

ALPIŲ VIRŠŪNĖS

Aukštai kalnų viršūnės šviečia,
Ledais apkaltos ir snieguos!
Nuo amžių koja jų neliečia
Žmogaus, užgimusio varguos.

Nuo aukšto išdidžiai apmato
Žmonių stropius dienos takus,
Tačiau gyvatos margo rato
Jų veidas neatjaus puikus.

Kas joms, didžiulėms! Milijonai
Pro šalį amžiniais keliais
Nuėjo kaip lig laiko monai
Su mažutėliais geiduliais!..

O jos be jausmo, be silpnybių,
Vienodos amžiais nuo aušros,
Kad liepė Viešpats iš tamsybių
Išeit ant saulės atviros.

Ir amžių amžiais sau galingai
Jos baltuos saulės spinduliuos!..
Kas aš prieš jas, kurs rūpestingai

Vos tik rytojaus beviliuos!

1920

VARPAI

Skamba ir žvanga, gaudžia varpai,
Liūdną ir skaudų leisdami gandą:
Vėl paviliojo auką kapai!
Diena į dieną tiek jų atranda!..

Kiek tai nuėjo taisiais keliais,
Žemės troškimams vos tik užgimę,
Su idealais, su sopuliais,
Amžinu miegu karste nurimę!..

Kur jie šiandieną? Kur ta minia?
Tie milijonai, amžiais išmirę?
Ar, atsikvėpę vėl krūtine,
Kelsis kūnais kaulai subirę?

Skamba ir žvanga, gaudžia varpai,
Skaudų ir liūdną skleisdami gandą:
Vėl paviliojo auką kapai!..
Diena į dieną tiek jų atranda!

Irgi ant mano kapo duobės,
Gal nebužilgo, gal netikėtai
Requiem liūdną varpas kalbės,

Sergėt paliepęs nakčiai žvaigždėtai.

Skamba ir žvanga, gaudžia varpai,

Liūdną ir skaudų leisdami gandą:

Vėl paviliojo žmogų kapai!..

Diena į dieną tiek jų atranda!

1920

PASKUTINIS AKORDAS

Vis tai buvo...

Bet jau žuvo,

Vien tik giesmėje paliko!

Daug mylėta.

Daug kentėta.

Ne dėl vistančio vainiko

Skausmo valandoj pradėta.

Jeigu tau liūdna bus kada

Ar ilgėsis ko širdis,

Atsivėrusia žaizda

Atsilieps tau praeitis,

Atsiskleisk šias eilutes:

Daug sau artimo atrasi

Ir už drauges sesutes

Tuomet jas giliau suprasi...

Rasit, tuomet tau širdis

Pasakys, kad vien tik jis

Taip kilniai tave mylėjo!

Tu, jo sielai svetima,

Meilę lošei žaisdama,

Ją prisiekdama ant vėjo!..

Ir už ką ją neseniai

Lengva širdžia išmainei?

Kas buvo,

Jau žuvo,

Sugrižti negali!

Tik skausmo žaizda

Prašneks gal kada,

Primindama brangiąją šalį,

Kuri jau sugrižti negali!..

Negali, negali!..

1920

NUTRŪKO - NESUMEGSI

Nešu tau kartą paskutinį
Kančios ir apmaudo eiles!
Ne aš tą sudrumsčiau šaltinį,
Kurs pynė tau dainų gėles.

Jos, skausmo valandoj pradėtos,
Gražybių perlais nežibės;
Krauju ir ašara dėmėtos,
Tau neprisidės tuščios garbės.

Ne mano kaltė: veidmainingai
Ne aš tau priesaikas dariau!
Ne aš nuvokiau sumaningai,
Kad dviem patikus bus gudriau.

O, visą širdį, visą sielą
Aš tau aukodavau kilniai!
Tu auką, širdžiai vakar mielą,
Šiandieną žaislu išmainei...

Kad bentgi žaislas būtų švietęs
Skaistybe mirgančios žvaigždės!..
O, pasidžiauk! Mūsų pilietės

Ne jo slapčia tau pavydės.

Širdis krūtinėje man plyšta,
Bet žaist jausmais aš negaliu...
Sudieu!.. Kas buvo - nebegrižta!
Ir mums nebeit vienu keliu!..

1920

ŠIRDIS IR PROTAS

Tiek sykių proto prityrimas
Man širdžiai patarė tylėt,
O jai meilu – apsigavimas:
Ji nori amžinai mylėt.

Bet meilės žiedas laime žydi
Taip apgaulingai ir trumpai!
Pavydas ją erškėčiais lydi,
Ir skelbia gedulą varpai.

O ant nuvytusio jos lapo
Nukritus ašaros rasa
Nebatgaivins jau šalto kapo
Stebuklų priemone visa.

Nebatgaivins, kas sykį mirė,
Užgautas rytšalio šalnos!
Ryšiai, jau vienąkart iširę,
Nesusimegs ant rytdienos!..

Palieka skausmas ir kankynė
Nebeužgyjančia žaizda!
Tuščia beskundžiasi krūtinė

Širdies sukruvinta malda!..

Širdele mano, suviliota
Ir apsiverkusi nesyk,
Išgirsk bent kartą sveiką protą,
Jo patarimo paklausyk!..

1920

SUDIEU

Ir vėlei tavo liūdno veido
Neberegėsiu aš ilgai!
Likimas vėlei nebeleido,
Kad slinktų mums išvien vargai.

Ar susitiksmė? Dievas žino!..
Ne vygė supa mus minkšta!
Ar maž svajonių nuslopino
Skaudi gyvenimo našta?

Sudieu! Neverk!.. Sunkus likimas
Nors kaip pamotė persekios,
Tegul bailus nusiminimas
Nelenkia tau galvos puikios!

Sudieu! Neverk!.. Lig kol alyvos
Žydės pavasari baltai
Ir kolei širdys plaks mums gyvos,
Manoji plaks vien tau tiktai!..

1920

SLENKA DEBESYS PILKOS

Slenka padangėmis debesys pilkos;

Slenka iš kur, nežinai.

Apgulė sielą mintys vagilkos,

Griauždamos kaip kirminai.

E jūs nenaudėlės, siurbėlės dėlės,

Slenkančios juoda minia!

Mintys beširdės, mintys besielės,

Negi apveikste mane?

Saulė, žinau, įkyriai debesuotą

Dangų nušvies spinduliais,

Mėlyną skliautą neišmatuotą

Džiaugdamos žemei atskleis.

Man tik vienam, debesų nusimine,

Saulės nušvies spinduliai?

Ko gi man liūdna? Ko gi krūtinė

Taip atsiduso giliai?

Ne, neapveiksite, tingios tamsybės,

Vargo šešėliais tuščiais!

Miega krūtinėje jėgos galybės:

Tik išsirėšiu pečiais.

Tiktai išsirėšiu, tiktai atsikvėpsiu

Oro grynesnio plačiau;

Visą žmoniją meile apglėbsiu,

Ją pamylėsiu skaisčiau.

1920

KOVOJ DĒL ŠVIESESNĒS ATEITIES

Kovoj dēl šviesesnēs vaikams ateities
Suvargē, be metu pasenē,
Bent tos sau išplēšti neduosme vilties:
Ne veltui mes čia begyvenē.

Anksčiau ar vėliau susimąstę ainiai
Pagerbt neapleis mūsų vardo
Už tai, kad mylėti mylėjom kilniai,
Už tiesą kariavom be kardo.

Už tai, kad kentėjome nenusiminę,
Nors slėgė nelaisvės našta;
Kad josios sulaužėme grandį gelžinę
Tik ištverme darbo reta.

1920

KAM ŠIRDĮ DAVEI?

Kam man tu, Viešpatie, davei
Tą karštą širdį vien kentėti?
Kodėl aš negaliu blaiviai,
Šaltai, kaip dauguma, žiūrėti?

Norėčiau lygiai aš visus
Prispaust prie degančios krūtinės,
O balsas sąžinės grasus
Man sielą griaužia bekankinęs!..

Išplėšk man širdį kruvinai,
Kad jos negundintų ta žemė,
Kur vienos kovos, kur sapnai
Galų gale tik kančią lemia.

1920

SUOLELIS MIŠKE

Kas tą vietelę aplankys,
Tai rankai ačiū pasakys,
Kuri suolelį tašė, kalė.
Čia taip malonu ir ramu!
Pripildo paukščiai čiulbimu
Tą žalią be pastogio salę.

1920

POETUI MIRUS

Poeto paslaptis, jausmus
Sejoja kritikai per rėtį;
Uždavinys mat įdomus –
Aikštėn autentiškai išdėti.

Išvilkę žmogų akyse
Prieš sočią, žiovaunančią minią,
Prekiauja gyva jo dvasia
Ir rodo perpjovę krūtinę.

Išplėšę žingeidžiais kabliais
Jo širdžiai atilsio ramybę,
Neklaus, ar pūną kaulai leis
Paliesti savo šventenybę.

O, nelaimingas! Įstabia
Pagerbęs giesme meilės rytą!..
Nedovanos tau nei grabe,
Atvožę amžinatvės plytą.

Skurdžios gyvatos sūkury
Neradęs laimės nei ramumo,
Tu irgi dulkėse turi

Besigailēt širdies jautrumo!

1920

IŠ DANUTĖS AKIŲ

Iš Danutės akių tai dangus, tai naktis;
Jų gelmė – amžina paslaptis!
Pasakyk, pasakyk, kas per galia-dvasia
Tavo žavinčios akyse?

Kad man vakar sakei, jogei myli mane,
Tų akių neužmiršiu, oi ne!
Lyg pavasario rytas, kad šypsos meiliai
Ir jo žavi pirmi spinduliai.

Bet dabar į akis tau pažvelgti bijau:
Jas blakstienais užleidi tuojau...
Pasakyk man vienam, pasakyk, balandėl!
Ko taip liūdi? Kodėl, oi kodėl?

Vėl pažvelk maloniai! Aš tau giesmę už tai,
Giesmę naują išvesiu rimtai;
Paklausyk, parymok, ar ne tavo pačios
Bus tai pasaka vargo kančios?

O, prašnek maloniai! Ta kančia, tie vargai,
Man tikėk, nebevargins ilgai;
Vien tik dainiaus giesmėj jų aidai bepaliks

Ar į širdį nekaltą įsmigs.

Daug kentėjus šalis, žeme bočių senų,
Pasiilgusi saulės dienu,
Atsibuski ir kelkis, džiaukis veidu viešu:
Atgimimo tau giesmę nešu.

Aš tau giesmę nešu ištvermės ir vilties
Po sunkios vakarykščios nakties!
Daug kentėjus Danute, užmirški vargus!
Juk tu – mano naktis ir dangus...

1920

IŠVAŽIUOJANT

Palaimink, Viešpatie, kelionę,
Kurioj pro ašarų miglas
Palydžiu praeitį malonią,
Kaip laimės tolimas salas.

Aš nežinau, kas priešais laukia:
Tik pilkos dienos ar vargai?
Bet neramios širdies netraukia
Kita šalis, nauji draugai.

O norint kartą, norint vieną
Man leisk pažvelgti atgalios
Ir vakarykščią brangią dieną
Prispausti prie širdies gailios!

Bet tu, o Viešpatie, man kelią
Parodęs, uždraudei sapnus,
Ir aš, pažinęs šventą valią,
Einu, Apveizdai paklusnus.

Einu, nors skundžiasi krūtinė,
Ir trykšta ašara baili;
O tu man valią geležinę

Užtat mylédamas kali.

Einu kaip amžinas keleivis
Be prieštaravimo maldos
Ir laimę čia tik kaip praeivis
Žinau iš tolimos gaidos.

1920

DYVITIS

„Nuo Alkų⁸ ir Piliakalnio, -
Susimąstęs pasakiau:
- Vežk mane pro Aukštagirį
Ir pas Dyvitį veikiau.“ -
„Ar ne aukso užžavėto
Sveikas ten ieškot manai?
Daugel čia dabar ponybės
Kažko lankosi dažnai.
Bet ne kalne, karalaitės
Nugramzdintame dvare, -
Auksas čia, kaip ir Girgždutėj,
Užžavėta ežere.
Ir pats ežeras tviskėjęs
Ten, už kalno, platumoj,
Tik paskui sargybai aukso
Toj prasimušė lomoj.“ -
„Aš ne aukso, - ieškau turtų
Čia užburtų brangesnių:
Tie kalnai man daug apsakos
Iš senovės davinių;

⁸ Alkai, Piliakalnis, Aukštagiris, Dyvitis, Girgždutė - žymesni Žemaičiuos kalnai. (*Aut. past.*)

Sako, kaip čia bočiai gynės
Nuo kryžiuočių kruvinų,
Kokios giesmės jų giedota
Tarp tų girių ir kalnų!“ –
„Iš nemokyto kaimiečio
Ponai tyčiojas dažnai:
Argi gal prieš Dievo valią
Prakalbėt kada kalnai?
Rods, iš Dyvičio eglyno
Matos eglė štai toli!
Ta senutė būk tai šnekant!..
Tik suprast jos negali.
Bet to ežero panytė,
Sakos, klausius valandom
Apie praeitį ją kalbant
Eglių augančioms kartoms.“ –
„Vežk mane pas tą Jūratę!
Plauksme drauge laiveliu:
Pasakų senutės eglės
Gal ir aš suprast galiu.“ –

Susimąstęs žiūri mėnuo
Iš ramių dangaus skliautų;
Laibas supa mus laivelis
Tarp siūbuojančių meldų.

Skamba jaunas dainų aidas!
Klausos jo aplink miškai:
Eglei motinai sapnuojas
Didžio Vytauto laikai.
Nuo mėnulio pasislėpus,
Miega slėnyse naktis:
Nuo kalnų, senų senelių,
Šneka amžių praeitis!
Šneka irgi tau, sesute,
Iš akelių mėlynų!..
Bet ne praeitis senoji,
Tik daug paslapčių jaunų!..

Ko kalnai tie nėra matę
Amžių praeity margoj!
Ko tas ežeras nesupęs
Krikštolinėje bangoj?!
Turi Dyvitis daug turtų,
Daug užburtų paslapčių:
Daugel pasakų senovės!..
Ir šio meto atminčių!..

Ne dėl aukso, čia paslėpto,
Tik dėl turtų brangesnių
Puikų Dyvitį pamėgau,

Vienas žemės vargdienių.
Pamylėjau, įsidėjau
Nuo palaimintos dienos
Eglės pasakas senovės,
Dainas Lietuvos jaunos!..

1921

UŽKEIKTAS SKAPIŠKIO VARPAS

Liūdesy Skapiškio gaudžia varpai
Švento Lauryno dienoj;
Gailisi draugo, jo ilgis labai
Metinėj atmintinoj.
Draugas rūdydamas guli lig šiolei,
Ežero grimzdęs dugne;
Kartais per audrą sugaudžia: „Ai broliai,
Bent atsiminkit mane!
Broliai, broliai, kaip pavydžiu,
Kuomet jūsų aidą lydžiu!
Ar dėl dangiškos garbės
Mano balsas nebskambės?“

Daug ką apsako seneliai žili
Iš tolimos praeties;
Jų paklausk, kaip puikybė kvaili
Baudžiama Dievo paties.
Dar tebevaldę (daug metų jau bus!)
Biržus seni Radvilai,
Skapiškio ežeru vežant varpus,
Vienas jų gyrės kvailai:
„Iki Biržų bus girdėti,
Gaus bambizai pavydėti,

Kai dėl dangiškos garbės
Mano šerdis prakalbės!“

Priešinga Dievui puikybė tuščia:
Nubaudė ją angeluos...
Rūstauja ežeras banga plačia:
Kalto nubaust nemeluos!
Rūstauja ežeras, valtį nešioja;
Meldžias mažieji varpai;
Varpas didysis rėžias, kovoja,
Bet jau sužvanga laibai.
Žvanga varpas, slidinėja;
Valtis blaškosi prieš vėją;
Vienas kartas nemeluos:
Tykšta varpas burbuluos!..

Žmonės išminčiai gal būtų seniai
Bandę jį kelt iš gelmės;
Sudraudė juos išmintingi žyniai,
Dievo privengę drausmės.
„Dievas gerasis nebaudžia be saiko;
Baudęs atleidžia gale;
Varpo užkeikto visgi be laiko
Niekam paliest nevalia!“
Tą tik žmonės visgi žino:

Atlaiduos švento Lauryno,
Laikas bus, jis suskambės
Dėlei dangiškos garbės.

Kuomet tai bus, iki šiol nežinia!
Kas gi be Dievo žinos?
Eina į atlaidus, klausos minia,
Laukia žadėtos dienos.
Laukia, vis laukia... o šventą Lauryną
Vien tik menkučiai varpai
Garbint į atlaidus žmonės vadina,
Žvangą be aido, laibai!..
Brolis, dingęs nelaimingai,
Vėl skambėsiaš stebuklingai,
Nežinia tiktai kada
Jo žadėta valanda!..

Liūdesy Skapiškio skamba varpai
Švento Lauryno dienoj;
Gailisi draugo, jo ilgis labai
Metinėj atmintinoj.
Draugas rūdydamas guli lig šiolei,
Ežero grimzdęs dugne;
Kartais per audrą sugaudžia: „Ai broliai,
Bent atsiminkit mane!

Broliai, broliai! kaip pavydžiu.
Kuomet jūsų aidą lydžiu!
Ar dėl dangiškos garbės
Mano balsas nedundės?“

1922

ČAURA-PANČASIKA⁹

Dar ir dabar matau svajonėj
Lotosui lygias jos akis,
Krūtinę apvalią, malonią,
Ir aistroj alpsta man širdis.
Dar pabučiavimų žarijos
Ant lūpų tirpsta kaip medus!
Kaip ta bitelė iš lelijos,
Jų gerčiau amžiais saldumus.

Dar ir dabar manau, brangioji!
Man be tavęs gyvent – mirtis.
Viena tu man žvaigždė skaisčioji!
Tu mano laimės priežastis:
Ir jei likimas mane gyvą
Nusprendė skirt su tavimi,

⁹ Arba 50 vagies strofų. Jas parašęs Bilhamas iš Kaširo XI amž. keletą valandų prieš mirtį, nuteistas už tai, kad drįso pamilti karaliaus dukterį. Karalius tomis eilėmis taip buvęs sugriaudintas, kad poetui dovanojęs gyvybę, net dukterį jam kaip žmoną atidavęs. Kiekviena tų strofų prasideda žodžiais: „Dar ir dabar“. Iš jos išverčiau pavyzdžiui keturias strofas. (*Aut. past.*)

Tai kas man Brama, Višnu, Šiva!
Jie ne dievai!.. Man svetimi!..

Dar ir dabar visam pasauly
Tuščia ieškočiau panašios:
Nieks nenurodys nei apgaule
Kaip mano mylima gražios:
Veidelio nuostabia skaistybe
Kas iš mergaičių jai prilygs?
Net Kamo moteries gražybė
Prieš ją drovėdamos išnyks.

Dar ir dabar karštai ją myliu
Skurdžioj akivaizdoj mirties
Ir ramiuos, kentėdams tyliau
Dėl jos, dėl jos tik atminties!
Skubėk gi, budeli teisėjas!
Gyvatos siūlą man nutraukt.
Nusiraminsiu, tiek kentėjęs;
Gana kančios man galo laukt!

1923

KAI KAM

Pelningai dosnios labdarybės metu
Ir kryžkeliais Didžiojo karo
Kai kur kai kas
Suskubo gudriai komiteto vardu,
Kurs gerą visuomenei daro,
Pasukt į savąją pusę raktu,
O trindamas baltas rankas,
Prie aukso naudos pasišildęs,
Dabar jau pirklys pirmos gildės
Ne vienas kai kas.

Pabūgęs žiaurios bolševikų drausmės,
Nusisavint galvos išsigandęs,
Kai kur kai kas
Į Lietuvą spruko; išmuktos giesmės
Iškęst čia negali nebandęs;
O kai deputato mandatą laimės,
Tai, trindamas baltas rankas,
Nusavinęs daug „geradėjų“,
Bešvilpaus garsingu veikėju
Ne vienas kai kas.

Kaip „istinas ruskavo“ caro sūnus,

Su drūta gude susituokęs,
Kai kur kai kas,
Dabar iš Maskvos alkanos vos skvernus
Parnešęs, nors „barinia“ juokias,
Lietuvių „liežuvio“ mėgėjas švelnus
Ir, trindamas baltas rankas,
Pilietis šiandieną pilvotas,
Uolus Lietuvos patriotas
Ne vienas kai kas.

Krauju atvaduotos tėvynės namuos
Vis spiečias gausiau darbininkų:
Kai kur kai kas,
Ilgai besibastęs kraštuos svetimuos,
Čia grįžta liesu valdininku.
Bet badas bastūną ilgai nekamuos:
Sau trindamas baltas rankas,
Sklandžių dovanų nesikrato
Ir mūro namus sau bestato
Ne vienas kai kas.

Statykite, puoškite aukštus namus
Ir bonkas ant pokylių stalo!..
Kai kur kai kas
Paklaus gal, iš kurgi tasai įdomus

Biudžetas be saiko ir galo,
Nors vakar dar šliaužėte slenksčius žemus?
Ar, trindami baltas rankas,
Nerausite už pašalinį
Tamsių įplaukėlių šaltinį
Ne vienas kai kas.

Gražių moterėlių, rūtelių žalių,
Artistų ir meno kūrėjų
Kai kur kai kas...
O ne! Dieve saugok!.. Jautriųjų gėlių
Paliest greta kyšių ėmėjų?..
Paliest dėl gandų tarpe niekšų pirklių?..
Nors, trindamas baltas rankas,
Slaptingai kai kas besišaipto,
Ir galvą ištvirkėlis kraipo
Ne vienas kai kas.

O siurbėlės, niekšai, bastūnų gauja!
Diplomuotų valizų vežikai!
Kai kur kai kas
Net pavarde apsišarvojęs nauja!
Be sąžinės kyšių lupikai!
Į kūną nuodais įsisiurbus gija!..
O trinkite baltas rankas!

Gal titulus, garsą sau gauste,
Dėmės nuo kaktos nenuplauste
Ne vienas kai kas.

1923

DAIŅŪ ŠVENTEI

Daiņū dainelēs, aidū aidais
Skambiai, plačiai, tvirtai, galingai
Per kalnū kalnus, miškais, laukais
Lengvai, rīmtai ir sutartīngai,
Ī vienā gijā susīpyņē,
Aplēkit Lietuvā tėvyņē
Skambiai, plačiai, galingai.

Tautos dainele, tu išlikai
Viena, kad žuvo didžiavyriai;
Kai slėgė sunkūs vargų laikai,
Tu irgi daug, oi daug prityrei;
Bet pas kaimietį ištvermingą
Tu išlikai sveika, galinga,
Kad žuvo didžiavyriai.

Tautos dainele, tu gaivinai
Per ilgus amžius mūsų sielą;
Viena budėjai, kai milžinai
Kapuos sapnavo šalį mielą;
Budėjai, supdama lopšelij,
Jaunuolį guodei ir senelij,
Tautos auklėjai sielą.

ANT PUNĖS KALNO TIES NEMUNU

Seneli, sveikas! Amžių amžiais
Nuo Pinsko tvykstančių balų
Pro Punės kalną susimąstęs
Banguoji, vengdamas salų!
Dievuliau mielas! Nuo anos
Pirmos praamžiuose dienos,
Kai, versmių girdomas gausiai,
Čia slėniais tarp kalnų rausei
Vargingą vagą pirmutinę,
Ko iki šiol nesi girdėjęs?
Ir ko nematęs, neminėjęs
Per amžių eigą nuolatinę?
Kokių kalbų, tarmių, tautų
Iš bočių lopšio, iš rytų,
Pro tavo vandenis neslinko?
Seniai nutilo jų gandai;
Jei kur išliko gal vardai,
Tai be prasmės, be savininko!..

Ne kuo tau, Nemune ramus,
Stebėtis, amžiais tiek regėjus;
Žiūri vienodai taip į mus,
Kaip ir į mūsų pranokėjus.

Ar girdei bandą masageto,
Ar kūną skito nugalėto
Nešei į vakarų mares,
Ar skraidė Vytautas antkrančiais,
Ar vokiečys nelaisvės pančiais
Čia bandė ženklinti gaires,
Ar bruko kalbą lenkai broliai,
Ar pravoslaviją maskoliai, –
Ramus, vienodas, paslaptingas
Eini sau amžinu keliu
Ir į tautas pakeleivingas,
Su jujų varžtu atkakliu,
Sakyte tartumei sakai:
Nusiraminkite, vaikai!
Vis viena: ryt kapuos užmigste!
Mane, kaip raidę, taip palikste.

O vis dėlto pro šitą kalną
Eini tarytum susitelkęs.
Ar kvapas pelenų ir kaulų
Tave taip jaudina padvelkęs?
Ar klyksmas tūkstančių krūtinių,
Anuomet kruvinų žudynių
Antkrančiais ir miškais tebgaudžia?
Ir keršyt vokiečiui bastūnui

Tuščia besiunčia maldą skaudžią
Į dangų tylinčiam Perkūnui?

Lietuvi! Pabučiuok po kojų
Krauju permirkusią čia žemę!
Pagerbk kapus tėvų herojų,
Iš kur ainiai stiprybę semia!
Tai čia baisi, atmintina
Įvyko drama kruvina,
Kokios pasaulis nėra matęs!
Net kraujo troškuliu besočius,
Plienu apkaustytus kryžiuočius
Jos vaizdas šiurpulių sukratęs!..
Tai kapas Margio milžinų!
Nors amžių šešeta sukako,
Kaip jie – tik sauja pelenų!..
Tačiau daugiau už gyvus sako.

Lietuvi! Kurs dienos didvyriams
Paminklus iš akmens kali
Ir juos vainikais dabini,
Nurausk, liūdniems tautos didvyriams
Net neužritinęs be vardo
Akmens ant jų brangios duobės,
Kur šiandien kapą žagrė ardo

Dėl pelno, be tautos garbės!..
Pagerbti karžygius mokėjo
Ties Termopilėmis graikai,
O mes? Ar mūsų tik vaikai
Atlygins skolas pranokėjų?

Ant aukšto aukuro-kalvos
Už garbę, laisvę Lietuvos,
Kaip jos auka, galvas padėję,
Ilsėkit kaulai pranokėjų
Pastogėj mėlyno dangaus,
Sargyboj Nemuno ramaus,
Vien apraudojami tik vėjo!..
Ilsėkit, brangūs pelenai,
Garbingai žuvę už tėvynę
Ir sau nevystantį nupybę
Vainiką, Margio milžinai!

1925

NUOLAT VERKŠLENANTIEMS POLITIKAMS

Tuščių skundų, įgrisusių dejonių
Gana! per daug, nenuoramos rėksniai!
Gana verkšlent jums, milžinai svajonių,
Išlepinti ir sotūs tinginiai!

Ne jums jaunos tėvynės saulė teka:
Pro akinius joj viskas jums juodai!
Ne meilė jums į rūsčią širdį šneka,
Tiktai garbės užgautos apmaudai.

Jums viskas griūt, subirti viskas žada:
Jau parausti net patys pamatai!..
Belieka jūsų mylistą kaip vadą
Pagalbon melst: išgelbėk tu tiktai!

Juk buvo laikas, kad prie kito vairo
Stovėjote, išminčiai! Kuo tada
Nustebinot? Ne veltui nesidairo
Į jus dabar su ilgesiu tauta.

Dabar šalis, nuo jūsų nusikreipus,
Beeina savo išminties keliu,
O jūsų priešai užkampiais bešaipos,

Kad tapote verkšlentoju gailiu.

Ne kritikų, kur šmeižia, viską peikia,
Ne pranašų bedugnės ateities, –
Mums reikia tų, kur susikaupę veikia!
Daugiau darbų! Daugiau jaunos vilties!
1926.I

* * *

(Versta iš rusų „Christos voskres“)

Bažnyčioj gieda „aleliuja“;
Bet aš tyliu, širdy skaudu:
Čia žemėj ašaros, žudynės, –
Tai balsas giesmės velykinės
Tarytum tyčiojas skundu.

Bažnyčiose Velykas švenčia
Pasaulis mūsų pažangus.
O brolis brolio neapkenčia!
Ir kaip pažemintas žmogus!

Kad Kristus šiandie iškilmingą
Išgirstų „aleliuja“ čia,
Jisai prieš minią nuodėmingą
Pravirktų ašara karčia.

1926

DRAUGO LIŪDESYS

Aš be tavęs, kaip be lietaus išdžiūvus žemė
Tuščia iš ilgesio rankas į erdvę tiesiu,
Joj net šešėlio tavo mielo nepaliesiu!
O ateitis... ar tik vienuolio laimę lemia?

Į dvi šali mus nubloškė žiaurus likimas;
Nei viens kitam draugais sau rankų nepaduosi,
Silpnybės valandoj viens kito nepaguosi;
Tik praeities kankins beširdis atminimas.

O tau ar po langais lig šiolei rožės žydi?
Ir gieda amžinas jaunų dienų svajones?
Ar gal ir tau jas nusmelkė prityrę žmonės?
Ir šypsena paskui naivėlius palydi!

O vis dėlto, kad ramios, žvainos naktys šviečia,
Ir paslaptinai mirksi danguje žvaigždutės,
Žinau, kad tavo žiūri ten liūdinčios akutės;
Jos ten greta nurimti ir maņasias kviečia.

1926

* * *

Išliksiu aš gyvas paveiksle tame
Net tuomet, kai kūnas, užbertas žeme,
Ilsėsis, klajones užbaigęs visas!..
Išliksiu ne vienas: išliksi vardu,
Kurį sumaningai pirštelių raštu
Nemirštamam atvaizdui dėjai varsas.
Nors mūsų pasauliai kita mintimi
Nuausta, vardai sau neliks svetimi,
Net žemės klajones užbaigus visas.

*(P. Zofijai Römerienei, mano atvaizdą
nupiešusiai)*

1926

* * *

Seniai aš laikiu išsiilgęs,
Dažnai meldžiuos karšta malda:
Sugrižk, sugrižki, valanda,
Kad, skruostus ašara suvilgęs,
Paliesiu lyrą kaip tada,
Kai žėrė jaunas įkvėpimas,
Jos balsui pritarė jaunimas.

1926

SKAUSMO SKUNDAS

Už tatai, kad tave, tave vieną tiktai
Nuo jaunųjų dienų aš mylėjau karštai,
Kad tau įkvėptas amžinas giesmes po koju
Iki šiol nenuilsdamas klojau ir kloju,
Kad kaip pranašas tau atgimimą skelbiau,
Jį už savo gyvybę pamilęs labiau!..

O, už tai tavo priešai manęs nepamėgo
Ir į aukštas angas, dantis grieždami, bėgo!
Deja, ten už aukštų, už galingų angų
Nuo Jugurtos laikų nesunku pirkt draugų:
Neburnok, kad lig šiolei ten viskas venale,
Betgi duota pakampių šmeižtams visa galė!..

Ir šitai, kaip kareivis nelygioj kovoj,
Be garbės ir be vardo tėvynėj laisvoj
Aš parblokštas ir vienas!.. O mano tėvynė?
Gint ji savo sūnų kitados garbę gynė!
Bet dabar be garbės, be sostinės pati!
Vien tik partijų partijoms dirva plati.

1927.VIII.22

LAIŠKAI

I

Skubėk, laiškeli, ten, kur širdelė
Sau apsirinko brangią vietelę!
Bėk prakalbėti, meilę laimėti,
Linksmybės saulei veide žibėti.

II

Taip malonu draugą mielą
Man bebūtų jausti arti,
Jam atverti savo sielą,
Nuo širdies žodelį tarti!..
Bet ar šaltas laiško žodis
Visą širdį beparodys?

III

Mano mieliausia Širdelė klausė,
Ką atsakyti į šį laiškeli?
Ar žodį duoti?
Ar dar svyruoti?
Ar sau belaistyt rūtų darželi?

Oi, ne svyruoti,
Tik žodį duoti,
Karštai mylėti jauną bernelį!
Ir jam užmauti aukso žiedelį!

IV

Skubėk, laiškeli, į tą šalelę,
Kur tankiai bėga mano širdelė,
Ir ne tiek grožė žodžių tuščia,
Pranešk į draugą siela slapčia!
Ir daugel, daugel, kas tik širdyje,
Tegul tarp mūsų vėlei atgyja!

V

Bėk, laiškeli, į kelionę,
Nešk, laiškeli baltas,
Draugui meilę ir guodoną,
Ir mintis nešaltas.
Bėk, prakalbink draugą seną
Iš jaunystės metų
Ir paklauski, kaip gyvena
Tarp vargų verpetų.

1927-1932

VAKARO MINTYS

Į vakarus raudona, didi saulė leidos
Ir šypsojos tylios ironijos skruostais;
Žmonių nuvargusius ir prakaituotus veidus
Lydėjo spinduliais slaptingais ir keistais.

Ant žemės rutulio protingųjų skruzdynų
Ir sielvartai, ir amžius – jai tik šypsena,
Nes šviesūs jos keliai tarp amžinų žvaigždynų,
Nežinančių, kas toji laiko atmaina.

Jai vis tiek pat, ar vakar dėlei moteriškės
Graikų ir Trojos žudės narsūs karžygiai,
Ar šiandien suka ratą margos peteliškės,
Mokėdamos už trumpą meilę per brangiai.

Ją sveikino per amžius gyvių milijonai!
Kur jie dabar? Tik trūkę muilo burbulai?
Ir mes ryto' tebūsime vaizduotės monai,
Aklos gamtos lyg ir nebuvę veikalai.

Tai vienas jis, nežinomas, nematomas, galingas,
Prieš amžius laikrodžio užsuko tuos ratus;
O tu prieš didį jį, marus ir nuodėmingas,

Nustebęs garbini tik mėlynus skliautus.

1932